

De Vallei nr. 35

Jaargang 6, november 2016

beeldend werk - poëzie - proza

Een Eigen-Zinnige uitgave

Beeldend werk

Keuze en tekst: [Monika Macken](#)

[3](#) [Johan Van Mullem](#)

[6](#) [Liliane De Koninck](#)

[9](#) [Natacha Dimovska](#)

[13](#) [An Verbouwe](#)

[16](#) [Rik Annerel](#)

Poëzie

Samenstelling: [Antoinette Sisto](#)

[19](#) [Shari Van Goethem](#)

[21](#) [Kees Godefrooij](#)

[24](#) [Katelijne Brouwer](#)

[28](#) [Hava Güveli](#)

[30](#) [Koen Snyers](#)

Proza

Samenstelling: [François Vermeulen](#)

[33](#) [Niels Hav](#) (vertaling [Jan Baptist](#))

[42](#) [Nienke Pool](#)

[44](#) [Leen Raats](#)

[47](#) [Mike Jansen](#)

[51](#) [Katja Feremans](#)

Cover: [Eddie Bleys](#)

Johan Van Mullem: de vloeibare doolhoven van de menselijke ziel

Om te schrijven over de kunst van Johan Van Mullem heeft men veel meer nodig dan dagdagelijkse woorden, veel meer dan zomaar papier, inkt, pen of computer. Je hebt er magie voor nodig, nog onbekende kleuren, talen met exotische klanken.

Hoe kan men praten over die wonderlijke portretten, die hij niet 'portret' maar 'aangezicht' noemt, die kleurrijke en getormenteerde labyrinten, die hij ter plekke verzint, dan weer herwerkt, hertekent, heruitvindt en uiteindelijk op ons loslaat als een lawine?

Men tracht te begrijpen waar hij vandaan komt, waar hij naartoe wil, wat hij wil bereiken. En dan belandt men weer bij die dagdagelijkse woorden, bij die normale vragen en zinsconstructies, omdat men niets anders vindt, omdat een episch gedicht niet meer van deze tijd is...

We laten de kunstenaar dan maar zelf aan het woord.

"Schilderen is een gevecht, een gevecht om je levend te voelen, om je hart te voelen kloppen. Als ik schilder, is het alsof er overal kaarsen gaan branden, alsof het licht heruitgevonden wordt. Elke kleur is een wereld op zich, elke kleur is een verhaal. En wanneer ik de kleuren meng, dan kruisen de verhalen elkaar, dan vormen ze een boeiend kluwen, waaruit je niet wil en kan ontsnappen. Ik heb nooit een plan wanneer ik de deur van mijn atelier open, ik weet nooit precies hoe mijn werk er zal uitzien. De aangezichten, die op mijn doeken verschijnen, hebben geen naam en geen

identiteit. Misschien zijn het emoties, menselijke emoties die reeds sinds eeuwen bestaan en nooit zullen verdwijnen”.

Johan Van Mullem schildert met krachtige gebaren en krachtige kleuren, hij dwingt ons hem te volgen in zijn wereld, waarin hij ademt en leeft, waarin hij altijd heeft willen leven. Ze maken ons niet bang, deze vreemde gezichten, ze tonen ons vormen en lijnen die we meestal niet zien, waar we niet mee vertrouwd zijn. Ze zijn niet lieflijk, ze zijn niet agressief: het zijn wezens die leven in de verbeelding van een kunstenaar.

Een kunstenaar die ook tekent, die al tekende toen hij nog maar vijf jaar oud was.

“Ik heb geen artistieke cultuur, geen bagage, ik hoor bij geen enkele artistieke beweging, ik ken die bewegingen trouwens niet. Wanneer je alles loslaat, krijgt je verbeelding de volledige vrijheid. Ik werk hard, ik werk voortdurend. Ik leer terwijl ik teken en schilder. Een tekening is voor mij de navelstreng die me verbindt met de wereld, met het leven. Het is een onophoudelijke lijn die steeds weer naar nieuwe creaties leidt. Mijn kleine portretten zijn met zwarte en blauwe ballpoint getekend op stukjes wit karton. Ik teken er heel veel en maak er dan een soort mozaïek van, een bijna levende mozaïek van gelukkige, droevige, ernstige en verwarde mensen. Ik weet niet waarom ik altijd gezichten heb getekend en geef toe dat het nogal bizar is voor een kind. Ik maakte uitsluitend oude, gerimpelde gezichten. Maar nu ik zelf wat rimpels krijg, worden mijn portretten alsmaar jonger.”

Schilderen en tekenen was altijd een soort obsessie voor Van Mullem, een vitale noodzaak. Hij heeft moeilijke jaren beleefd, jaren van frustraties en pijnlijk gemis, omdat hij niet voor zijn kunst kon leven. Hij begon zonder enthousiasme aan zijn studies architectuur, die niet zijn eigen keuze waren maar die van zijn ouders. Hij heeft er dan ook zeven jaar over gedaan om deze studies tot een goed einde te brengen. Daarna heeft hij een dolend leven geleid: hij is 23 maal verhuisd in 55 jaar. Een echt huis heeft hij nooit gebouwd, hij is alleen architect op papier. Wel heeft hij duizend en een be-

roepen uitgeoefend: decorbouwer in de Muntshouwborg in Brussel, leraar, verkopen in de immobiënssector, om te eindigen als ambtenaar, toen hij directeur werd van Stedenbouw en Patrimonium in de gemeente Elsene.

Het jaar 2006 is een scharniermoment geworden voor de kunstenaar: hij besluit om zich volledig te wijden aan zijn kunst wanneer hij over een geschikt atelier van een vriend mag beschikken. Enkele kleinere tentoonstellingen en lange werkuren later, zet hij in 2010 een punt achter zijn ambtenarencarrière en besteedt drie jaar aan onophoudelijk tekenen, schilderen en beeldhouwen. Een Londense galerie steunt hem en laat hem toe in volle vrijheid te functioneren.

Sindsdien hebben de werken van Johan Van Mullem al heel wat van de wereld gezien. Zo stelde hij niet alleen tentoon in Londen, maar ook in New-York, Dallas, Sao Paulo, Istanbul, Monaco, Frankrijk en Zwitserland.

In 2014 kocht Het Museum van Elsene een van zijn werken voor zijn collectie en in oktober van dit jaar kreeg hij in hetzelfde museum een belangrijke solotentoonstelling.

Door zijn originaliteit, zijn blijvende passie en zijn uitzonderlijk talent, geniet Johan Van Mullem dus voortaan van een internationale faam.

Waarschijnlijk is hij zich daarvan bewust, maar wat hem vooral gelukkig maakt is dat hij lange dagen kan doorbrengen in zijn atelier in Waterloo, in dialoog met zijn werk, oog in oog met de figuren en de landschappen die zijn eigen wereld bevolken.

Liliane De Koninck: zeldzaam tekentalent in functie van sociale betrokkenheid

Bij zijn inleiding ter gelegenheid van laatste tentoonstelling van de kunstkring *Art-friends* zei kunstcriticus Rik Sauwen dat kunstenares en voorzitter van de kring Liliane De Koninck - zich bij voorbaat verontschuldigend voor het woord - een échte “spons” is. Het klonk wat eigenaardig, maar het is de pure waarheid.

Liliane De Koninck haalt inderdaad het belangrijkste deel van haar inspiratie uit haar reizen, wandelingen, fietstochten en zelfs uit beelden op televisie. Ze maakt foto's en snapshots en vertaalt deze dan later naar herkenbare beelden, die bij de toeschouwers connotaties oproepen met hun eigen leefwereld of beladen zijn met historiciteit. Maar tevens geeft ze in haar werk uiting aan haar sociale betrokkenheid en empathie met thema's als kinderarbeid, onderdrukking, oorlog en geweld.

“Elke kunstenaar is geëngageerd” wordt vaak gezegd. Daar is Liliane het ook roepend mee eens, want zonder betrokkenheid komt niemand tot boeiende kunst. Maar engagement impliceert ook een onbaatzuchtige houding tegenover bepaalde vormen van rechtvaardigheid en ze vraagt zich af of de kunstenaar dan wel als katalysator kan optreden. Mogelijk wel, denkt ze, mogelijk ook niet.

Wat bij al haar werken in de meer dan positieve zin opvalt, is haar uitzonderlijk talent voor tekenkunst: haar personages zijn altijd levensecht, met de juiste verhoudingen en een feilloze zin voor perspectief.

Het kleurenpalet is nooit uitgesproken uitbundig: haar schilderijen zijn harmonieus, zacht, soms een tikkeltje melancholisch, met een coloriet dat niet alleen past bij het onderwerp en de sfeer van het werk, maar ook bij de eerder ingetogen persoonlijkheid van deze kunstenares.

Haar teken- en schildertalent werd nochtans niet aangemoedigd gedurende haar jeugd: als enig kind uit een arbeidersgezin hebben haar ouders er alles voor gedaan om hun dochter te laten studeren. Vrijtijdsbesteding en kunst, onder welke vorm dan ook, stonden niet op het programma, tenzij in functie van de studie. Haar vader had wel aanleg voor tekenen en heeft haar reeds op vrij jonge leeftijd de principes van het perspectief aangeleerd, maar daar bleef het dan bij.

Gedurende haar loopbaan als onderwijzeres in de lagere school heeft Liliane wel veel getekend en geschilderd: bordschetsen, illustraties bij de lessen, decors voor optredens van de leerlingen. Voor echte artistieke ontplooiing was er geen tijd, maar de kriebels waren er al wel!

Na het beëindigen van haar loopbaan is ze dan ook vrij vlug naar het 'kunstonderwijs' overgestapt en daar ging de bal aan het rollen. In de Portaelschool voor Beeldende Kunsten in Vilvoorde heeft ze heel wat ervaring opgedaan in de lessen teken- en schilderkunst van Peter Rogiers, Paul Van Namen, Johan Clocheret, Rainier Boidin en An Verbouwe.

Maar actieve dame Liliane De Koninck doet nog veel meer: ze is voorzitter van de Kunstkring van Strombeek-Bever en organiseert jaarlijks een tentoonstelling met de voltallige ledenkring in het ondertussen bekende culturele centrum van deze gemeente. Ze is dan ook nog - zoals reeds vermeld - voorzitter van de Kunstkring Art-friends, een kunstkring waar kunst en vriendschap hoogtij vieren en die in oktober van dit jaar voor het derde jaar op rij tentoonstelde in het CC De Camme in Perk.

De interesse in kunst en cultuur van deze kunstenares beperkt zich echter niet tot schilderen en tekenen. Ze kan ook volledig opgaan in klassieke muziek. Zo kan ze volledig tot rust komen bij het beluisteren van ingetogen polyfonische klanken van o.a. Palestina. In haar atelier staat de radio stevast op Klara of Musique 3 als achtergrondmuziek. Haar voorkeur gaat uit naar componisten uit de klassieke periode, zoals Beethoven en Mozart maar ook uit de romantiek, zoals Liszt en Chopin. Ze woont vaak concerten bij in de Bozar, waar ze geniet van het samenspel van de diverse instrumenten. Een concertzaal is voor haar de ideale plek voor het beluisteren van werk van Bruckner, Alban Berg, Bartok en Mahler.

Ook van goede literatuur kan ze mateloos genieten. Zo heeft ze zich pas verdiept in de laatste heruitgave van 'Het hart is een eenzame jager' van Carson McCullers en verheugt ze zich nu al op de Nederlandstalige versie van "La ronde de nuit" van Nobelprijswinnaar Patrick Modiano.

Maar wanneer we haar tot slot van het gesprek de vraag stellen in welk museum ze ooit een van haar schilderijen zou willen zien hangen, wenst ze daar geen naam op vast te pinnen. Haar antwoord is dat dit niet echt aan de orde is, maar dat ze vooral verder wil evolueren met haar schilderijen en zich opnieuw wat meer toeleggen op de tekenkunst. Rustig, van dag tot dag. Een typisch antwoord van Liliane De Koninck.

Maar de resultaten van haar opeenvolgende evoluties zullen steeds meer dan de moeite waard zijn. Zo hoort het ook voor iemand die altijd een perfectioniste zal blijven.

Natacha Dimovska: “Mijn leven is een aaneenrijging van creatiementen”

Als er al iemand de benaming ‘creatieve duizendpoot’ verdient, dan is het wel Natacha Dimovska. Want ze schildert en tekent niet alleen, maar doet ook aan fotografie, video, installatie, mixed media, dichtkunst en geluid.

Naar eigen zeggen heeft ze al deze media nodig om een representatie te maken over wat in haar verbeelding bestaat. Wanneer beelden worden bewerkt of gemanipuleerd is de uitdrukingsvorm niet meer zuiver: het zijn net die onzuiverheden die de kunstenaar het meest inspireren. Dankzij die verschillende media kan ze de werkelijkheid op een creatieve manier benaderen. De beelden die ze maakt zijn niet volmaakt, ze lijken wel gekwetst of beschadigd. De lijnen zijn onderbrekingen in wat niet onderbroken had moeten worden.

Natacha Dimovska geeft toe dat ze veel niet afwerkt omdat ze in een constante bron van informatie leeft, dat ze soms teveel produceert en ook slechte dingen maakt. Maar door die nauwe verbondenheid met de voortdurend veranderende wereld is haar werk wel enorm spontaan en tastbaar reëel.

Haar inspiratie haalt ze dan ook volledig uit haar persoonlijk leefwereld, de mensen en de media die haar omringen, de twee academies waar ze les geeft en de musea die ze bezoekt in haar vrije tijd.

Beschouwt ze zichzelf dan als een geëngageerd kunstenaar? Haar antwoord is duidelijk: "Elke kunstenaar is geëngageerd: zonder betrokkenheid bij wat je doet, is het geen kunst".

Ze is van mening dat kunstenaars onvermijdelijk deel uitmaken van de samenleving, omdat ze enerzijds de omliggende wereld in zich opnemen en die ook toelaten om hun eigen verhaal mee te kleuren. Anderzijds weten ze bepaalde prikkels te verwerken door hun kritische blik. Vanuit die open houding kan de kunstenaar onafhankelijk werken, vrije kunst creëren en teruggeven aan het publiek. Zo hebben ze een impact op de samenleving en kunnen ze bijdragen tot een nieuw evenwicht.

Haar atelier is een plek waar ze zich kan terugtrekken, maar voor haar is het creëren zelf een aaneenrijging van momenten. Ze heeft leren kijken door haar eigen ogen of door een lens. Ze vindt samenwerking met andere mensen ook erg inspirerend. Zo heeft ze met beeldhouwster Myriam Bruls een manier gevonden om uitdrukking te geven aan hun beider leefwereld, nl. de digitale fotografie.

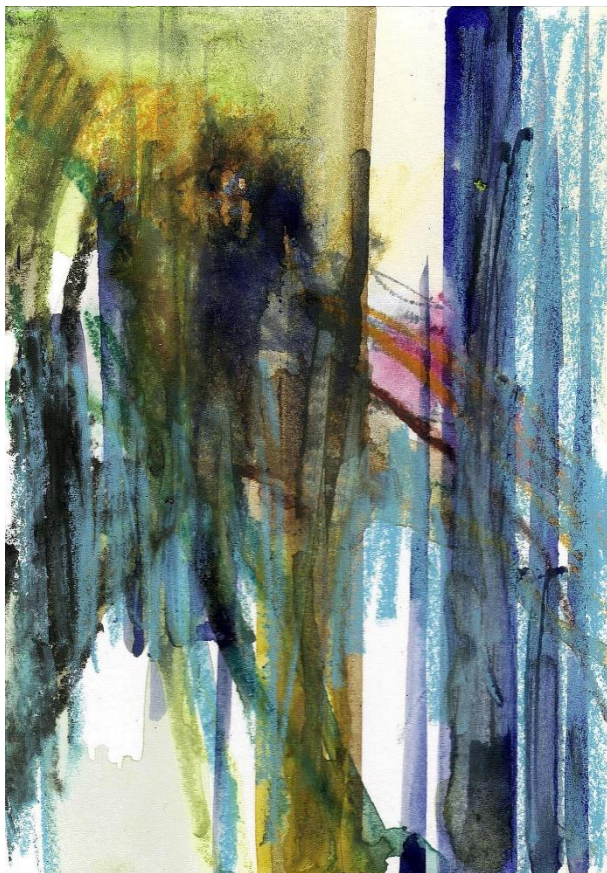
Voor de tentoonstelling "12 Räumen" in Wetter (Duitsland) had ze als drager van haar werk patroonpapier uitgekozen. In de installatie "Linked by Patterns" verbond ze de aanwezige structuren, lijnen, vormen en kleuren van de foto's met klossen draad.

Tijdens haar opleiding als Master in de schilderkunst bleek al gauw dat haar werk niet onder te brengen viel in één onderwerp of techniek. Op aanraden van haar afstudeermentoren Charlotte de Grootte (psychologie) en Stefan Hertmans (scriptiebegeleiding) is ze gestopt met selecteren en ordenen en vindt het boeiender om net die diversiteit nog meer te benadrukken. Bepaalde onderwerpen dienen zich vanzelf aan op het juiste moment en is haar behoefte om nieuwe technieken uit te proberen groot.

Het was ook maar op haar 26^e dat ze besloot om helemaal voor kunst te gaan. Toen ze na haar toelatingsproeven aan de Academie voor Schone Kunsten van Gent haar uitslag ging halen, bleek dat vooral haar enthousiasme doorslaggevend was geweest. Schilderen ging als vanzelf, alsof ze nooit iets anders had gedaan.

Natacha Dimovska heeft grote bewondering voor een aantal kunstenaars. Eerst en vooral voor de merkwaardige Franse fauvist Henri Matisse. In zijn 'papiers gouaches et découpés' werkt hij met geverfd papier waaruit hij vormen knipt, die hij dan weer voor grotere werken gebruikt. Kleurpatronen, vereenvoudigen, vlakheid, intensiteit en niet-natuurgetrouwheid zijn sleutelwoorden die deze kunstenaars inspireren. Op fauvistische schilderijen wordt de wereld vereenvoudigd weergegeven in levendige vormen zonder details. Zoals de fauvisten gaat ook zij ongedwongen om met de werkelijke kleur van haar onderwerpen en verknipt en verplakt haar herinneringen. Ook David Claerbout behoort tot de kunstenaars die haar bewondering wegdragen: hij genoot een opleiding als kunstschilder maar past in zijn werk fotografische en filmische technieken toe. Hij gaat video-opnames vertragen en het beeld van een foto laten bewegen. Het gaat over kijken, bekeken worden en wegstaren. Wat Natacha fascineert is dat Claerbout iets ongrijpbaars als het begrip 'tijd' zichtbaar maakt.

Bij Nedko Solakov houdt ze van zijn fantasie en humor, die hem in staat stelden om te ontsnappen aan de officiële greep op de kunst van het Bulgaars communisme.

Met zijn installatie "This is me too..." gedaanten aan te nemen en zo zijn verhouding tot de maatschappij te veranderen. De teksten, die hij gebruikt, zijn geen handleiding bij zijn beelden: woord en beeld versterken elkaar. Net als Solakov gebruikt Dimovska het alledaagse om haar mening te kenbaar te maken over de kunstwereld en de maatschappij. Ook zij spreekt graag de toeschouwer aan en nodigt hem uit tot een dialoog.

Natacha Dimovska heeft veel ervaring en inspiratie kunnen opdoen door te werken met verschillende musea. Het museum voor Schone Kunsten in Brussel, het Charliermuseum in Sint-Joosten-Node, het Belgische Stripmuseum en het Van Buuren Museum. Het meest heeft ze genoten van haar samenwerking met het M HKA, waar ze rondleidingen en workshops gaf. Ze schreef er ook teksten voor de tijdelijke tentoonstellingen voor kinderen en jongeren.

Ze heeft er kennis kunnen maken met hedendaagse kunstenaars en de gesprekken die ze met hen gevoerd heeft waren steeds een bron van inspiratie. Voor

haar bestaat er geen leukere plek dan een museum voor hedendaagse kunst, waar de verscheidenheid aan media aanwezig is.

Verder vindt ze ook dat er in Vlaanderen hard gewerkt wordt aan praktijkondersteuning, ontwikkeling en communicatie. Zelf heeft ze geen enkele ambitie om zich te storten in het wespennest van financieringen en subsidies. Ze laat dit dus met plezier over aan de Vlaamse Overheid.

Wat de toekomst betreft, wil ze verder blijven werken met mensen die haar inspireren en durft ze te dromen over een publicatie. Naast alle kleine en tijdelijke experimenten, is het GedenkTekens project voor haar erg belangrijk. Haar gedenk-tekens zijn haar digitale memoires, waarbij ze zich schrijver, dichter, beeldend kunstenaar en regisseur voelt.

Zin om er een blik op te werpen?

<https://vimeo.com/140983724> (herinnering aan het Matisse Museum)

<https://vimeo.com/88977217> (herinnering Kunstengalerie d'Apostrof Deinze)

An Verbouwe: blijvend geboeid door onopvallende werkelijkheid

De werken van An Verbouwe zijn fascinerende labyrinten, waar elke aandachtige toeschouwer tevergeefs zoekt naar een begin en een einde. Ze zijn het resultaat van langdurige observatie en concentratie, van de perfectionistische zoektocht van een kunstenares die steeds weer verandering en verbetering nastreeft. Een kunstenares die geïnspireerd wordt door haar dagelijkse omgeving, door ogenschijnlijk onopvallende elementen die haar boeien en aanzetten tot verder improviseren.

De kunstige tekeningen, gevormd door kevers die gangen graven in een stuk boomchors, door het lijnenspel van de voegen tussen de stenen van een achterlaten in het stof: elke grillige of rustige lijn kan de start zijn van een nieuwe creatie.

An Verbouwe kwam reeds op zeer jonge leeftijd in contact met kunst, vooral in het atelier van haar vader, die ook kunstschilder was en op de tentoonstellingen, waar haar ouders haar, samen haar broer en zus, mee naartoe namen.

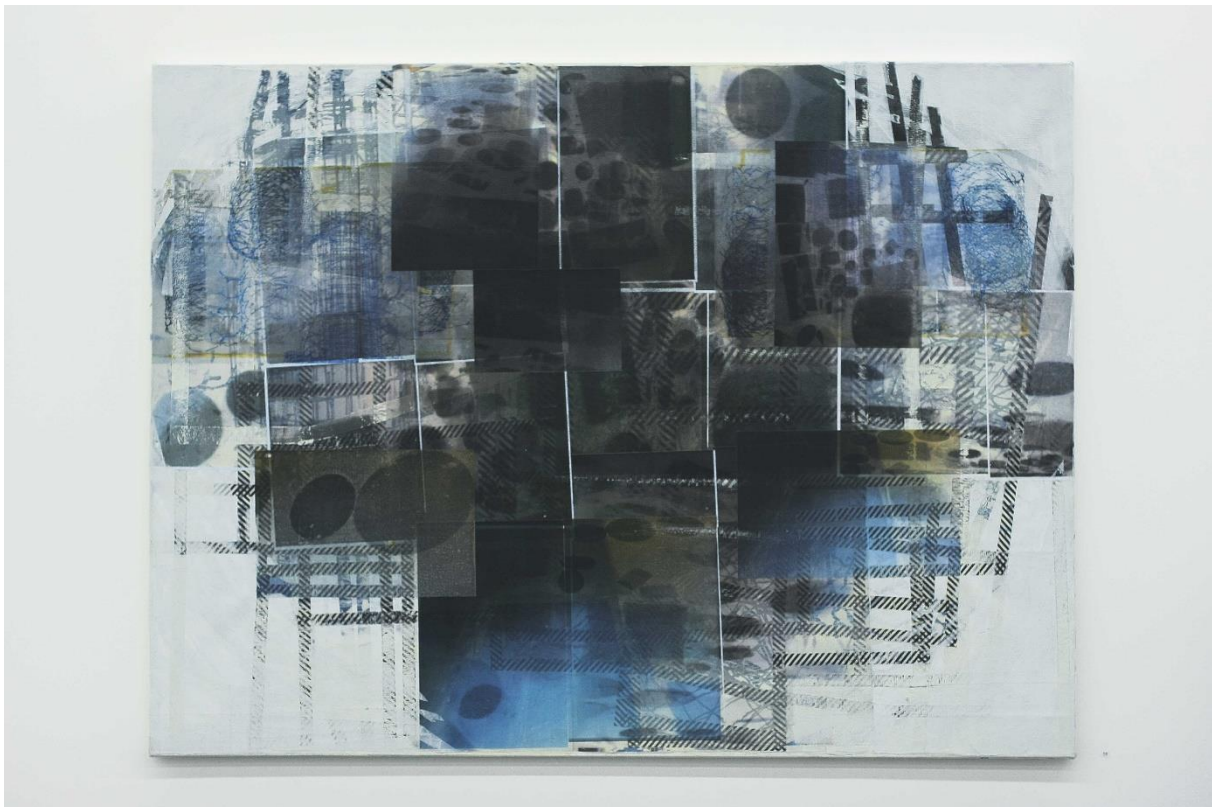
Toch stuurden ze haar niet echt een bepaalde richting uit. Ze is de enige van de familie die van kunst haar beroep en leven heeft gemaakt, ook omdat er steeds ruimte en materiaal aanwezig was om aan de slag te gaan.

Thuis tekende ze graag en bracht de zaterdagmiddagen door in het jeugdatelier van de academie van Anderlecht.

Na de middelbare school ging ze dan ook schilderkunst studeren aan Sint Lukas in Brussel. Ze kreeg een beurs van de Vlaamse Gemeenschap voor de Academie van het Poolse Krakau om er gedurende een jaar grafiek te volgen, een heel boeiend jaar, dat ze zeker nooit had willen missen. Tenslotte ging ze nog naar het Nationaal Hoger Instituut in Antwerpen, waar ze gedurende drie jaar de kans kreeg om in een individueel atelier haar talent verder uit te bouwen.

An Verbouwe geeft nu reeds ettelijke jaren les schilderkunst aan de Portaelsschool

van Vilvoorde, waar ze leerlingen van alle leerjaren begeleidt. Haar recente werken zijn indrukwekkend groot, een combinatie van acrylverf en collage. Ze start steeds met schetsen op papier en kalkpapier, in lagen boven elkaar, een werkwijze die haar de mogelijkheid biedt om een schilderij stap voor stap op te bouwen, om het eindresultaat langzaam te laten groeien tot een nieuw beeld.

In haar werken wil ze steeds ruimte laten voor de interpretatie van de toeschouwer, zonder een specifieke boodschap te willen verkondigen. Ze beschouwt zichzelf niet als een geëngageerd kunstenaar, zeker niet iemand die op de barricaden staat om onrecht aan de kaak te stellen, maar ze heeft wel bewondering voor wie dat wel doet. Ze voelt een grote betrokkenheid bij haar eigen werk én de samenleving waar ze deel van uit maakt.

Op de vraag of ze nog nieuwe en andere technieken wil uitproberen, antwoordt ze dat wat haar betreft, techniek altijd ten dienste zal staan van het uitgangspunt, van wat ze wil vertellen. Voorzichtig oppert ze dat haar eigen verhaal ooit wel zou kunnen resulteren in ruimtelijk werk, een soort maquette. Architectuur heeft haar altijd erg geboeid en in navolging daarvan ook kunstenaars die vanuit dit medium vertrekken. Een voorbeeld hiervan is de Belgische fotograaf Filip Dujardin, die fantastische digitale beeldmontages maakt op de grens tussen fictie en realiteit van labyrintische wooncomplexen.

Ook de spectaculaire 'cuttings' uit de jaren zeventig van de Amerikaanse Gordon Matta Clark, kunnen haar inspireren. Hij snijdt geometrische vormen uit muren, vloeren en plafonds van vervallen gebouwen en legt zo de ziel van deze gebouwen bloot om er intrigerende sculpturen van te maken.

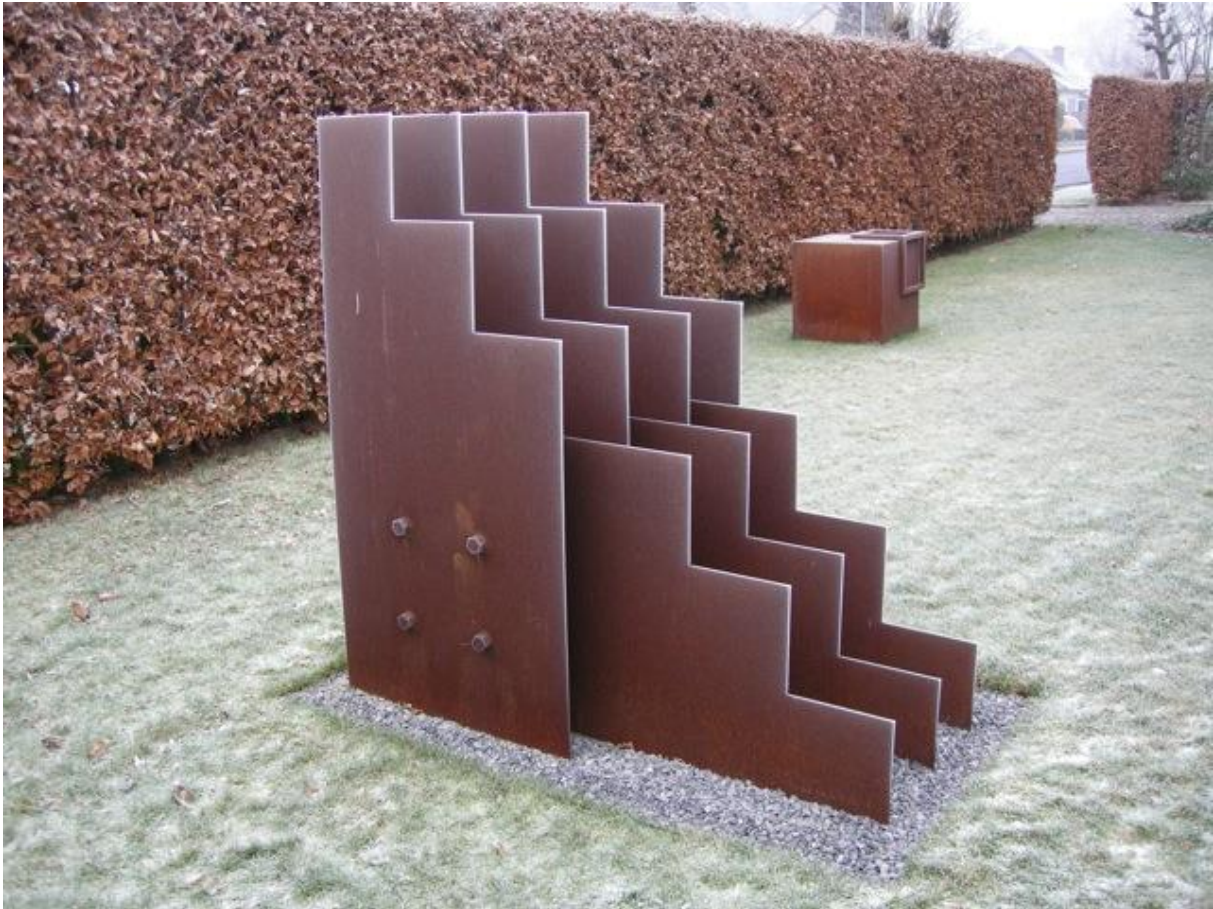
Verder houdt ze ook van het vroege werk van Willem De Kooning, van het werk van Brice Marden, Franz Ackermann en Julie Mehretu. Onlangs was ze erg onder de indruk van de boeiende tentoonstelling in het Middelheim van de beeldhouwer Peter Rogiers.

Liefst werkt ze alleen, in de rust van haar atelier met de radio op de achtergrond. Wanneer ze tentoon stelt, voelt ze zich nooit gefrustreerd door de reacties van de toeschouwers, al vindt ze feedback en dialoog altijd belangrijk. Ze volgt gewoon haar eigen weg en is daarbij erg kritisch voor haar creaties. In die zoektocht naar het perfecte werk voelt de kunstenaar natuurlijk wel regelmatig frustratie.

Wanneer we haar de finale vraag stellen in welk internationaal bekend museum ze ooit zou willen terechtkomen, indien het haar werd voorgesteld, noemt ze onmiddellijk het paviljoen van de Noordelijke landen in de Giardini in Venetië, waar de architect bestaande bomen heeft geïntegreerd in het gebouw en waar het gefilterde licht dat door het plafond valt haar wel kan bekoren.

Misschien hangen ze ooit in dat warme Italiaans getinte licht, de geheimzinnige en met liefde opgebouwde kunstwerken van An Verboewe.

Rik Annerel: weinig woorden, indrukwekkend werk

Niemand moet zich verwachten aan een woordenvloed, wanneer kunstenaar Rik Annerel over zijn werk praat. Hij is een stille, rustige, bescheiden zeventiger, die de opleiding Beeldende Kunsten volgde aan de Hogeschool Gent, waar hij o.a. les kreeg van een beroemde leraar, Octave Landuyt en van de beeldhouwer Willem Van Aerden.

Daarna studeerde hij nog Grafische Technieken in Brussel en Zeefdruk aan het Hoger Instituut voor Grafisch Onderwijs in Gent. Van 1979 tot 1998 was hij deeltijds leraar grafische vormgeving, repro-fotografie en zeefdruk aan de Provinciale Leer- gangen in Lokeren, stad waar de kunstenaar nog steeds woont.

Zijn werken zijn indrukwekkend eenvoudig, met een grote architectonische geladen- heid en innerlijke kracht.

Kunstcriticus Freddy Huylenbroeck schreef het volgende over de kunst van Rik An- nerel : "Verticalisme bekleedt een sleutelpositie in de recente wandreliëfs en struc- tuurwerken van Rik Annerel. Deze werken, die tot de sfeer van het informele behoren, roepen een streng, ascetisch, van essentie doordrongen architectonische inter- pretatie op. Het ritme en het repetitieve karakter van zijn veelal eenkleurige lijnzet- ting-geconcretiseerd in houten latten, lijsten, balken en stijlen-zijn van fundamenteel belang in de constructie van het beeld (...). Materiekunst en monochromie verenigen zich in een perfecte completering.

“Mijn inspiratie komt vooral uit het materiaal zelf” zegt Annerel zelf.. “In het begin van mijn carrière werkte ik vaak met blauwe hardsteen. Daarna werd het staal en nu hout. Ik heb dus ook een cursus houtbewerking gevolgd. Ik heb een grote voorraad staal en hout, waar ik voor mijn werken graag uit put. Ik ben een echte hamsteraar. Zo ben ik bijvoorbeeld met hout beginnen werken, omdat ik toevallig een grote partij hout op de kop kon tikken. Ik begin vaak met een schets of een tekening, maar het is toch vooral het materiaal zelf dat mijn werk stuurt.”

Hij geeft toe dat zijn werk vooral vormelijk is en nooit geëngageerd, omdat hij geëngageerde kunst minder boeiend vindt.

Inspiratie vindt de kunstenaar ook door zijn veelvuldige bezoeken aan musea en tentoonstellingen en door het lezen van kunstboeken en -magazines. Maar het is voornamelijk in het zelf maken van artistiek werk dat hij ideeën vindt voor het creëren van nieuw werk.

Eigenlijk zou hij liever schilderen, maar momenteel tekent hij hoofdzakelijk voorontwerpen voor sculpturen en reliëfs. Het liefst werkt hij alleen in zijn atelier met klassieke muziek of jazz op de achtergrond.

Hij heeft grote bewondering voor de Spaans-Baskische beeldhouwer Eduardo Chillida. Maar ook voor twee Belgische kunstenaars: Mark Verstockett, die als schilder tot het abstract lyrisme behoorde en daarna een bijna obsessieve fascinatie had voor de primaire structuur van het vierkant en de kubus. Luc Peire was een internationaal

befaamde meester van het abstract verticalisme, die van expressionist evolueerde naar de stilering van de menselijke figuur tot spiritueel wezen in verticale beweging.

Wanneer hij zijn werk tentoonstelt raken de reacties van de bezoekers hem nauwelijks of niet en ze beïnvloeden zeker de strekking van zijn toekomstige werken niet. Het liefst zou hij een van zijn werken zien terechtkomen in een museum voor geometrisch abstracte kunst, dat helaas in Vlaanderen nog niet bestaat, maar waar er in Assenede wel plannen voor bestaan onder impuls van Pim De Rudder.

Wat de toekomst betreft, blijft hij zijn rustige zelf en wil gewoon verder met zijn huidig werk, met toch wat meer schilderkunst erbij, waarvan de taal verwant is met zijn ruimtelijke creaties.

Shari Van Goethem

*

we imiteren de nacht. kunstmatig licht verdubbelt
de kamer (jij op tafel, ik met garen)
in het raam

ik bind draden aan je armen, benen, andere
lichaamsdelen. de muur kopieert het
begeleid bewegen. de kleine rukjes. hoe handen
spreken

*

we spelen twee spechten nu. met scherpe snavel
en kleverige tong peuteren we elkaars insecten
los. onze staarten stijf

maar wat niet buigt, valt wel te breken

de nacht duurt echt geen leven meer. het licht
dringt ook ons lichaam door en wij
zijn niet te kooien

*

er zijn maar twee handen nodig
voor een konijn of een vlinder, een kippenkop
een slak of krokodil

met vier handen worden twee konijnen mogelijk
twee vlinders, twee kippenkoppen (of de kop van een
kip en een haan) twee slakken of meer
dan één vos

*

als wij geen marionetten zijn
het spel niet. wel het spelen

dan is de nacht niet het toneel
waarin wij figureren

dan is de nacht het hart en wij
het kloppende bewegen

Requiem voor een romantische vrouw

Dit zijn de mooiste dagen van het jaar
als stormen weer een zomer doen vervagen
en gouden licht in bladerbruine lagen
ontvouwt wat straks ons rest ginds op de baar

als de trek vergaat tot een stille tocht.
Zet je koers uit, dichter of laat je drijven
nu je het onzegbare wilt beschrijven
en laaf je aan het schuwe edelvocht

want in oude nevels zal zij dan rusten
en als een stroeve golfslag haar ooit vindt
verslagen, gehavend maar zeer bemind
dan koestert de zeegod haar aan zijn kusten.

Verleiding

Het licht verglijdt dit uur in zonnepracht
het trage strelen met mijn vingertoppen
bezorgt je kippenvel, je huid is zacht
er is geen sprake van dat ik mag stoppen

zo magnifiek met jou is deze nacht
geef mij je hand eens, kom, je voelt hem kloppen
dit is een leeuwenhart op prooien jacht
dat jij zo weg moet kan ik niet verkroppen

want aan de nachthemel houdt Zeus de wacht
de wijn is grandioos, ik vul de glazen
we dwalen straks een uurtje langs de gracht

maar eerst nog dit... ik neem je zo te grazen
de kleine Eros heeft ons in zijn macht
en maakt ons tot een stel verliefde dwazen!

John Keats

Here lies One Whose Name was writ in Water

En toen de ster viel
werd het duister

zijn stem viel stil
in de fontein

toch hoort men soms
nog zijn gefluister

dan toont het water
haar geheim

hoe hij haar slaaf werd
wreed beschreven

vergoten tranen
in de wind

zijn pennenvrucht
bracht hen tot leven

de elfengrot
het bleke kind

Katelijne Brouwer

DE TUINMAN

Het ligt er prachtig bij het gras
hij heeft het gisteren nog gemaaid
ze zwaaide, stak haar hand omhoog,
hij zwaaide terug.

In de wolfsmelk een lieveheersbeestje
dat lurkt aan de nectar en snoept van de luizen.
Het jubelt boventonen in blijde dronkenschap
en tilt het systeemplafond tot kerk, het galmt.

Hij kijkt naar de rouwranden zwarte aarde
zijn stem klinkt baardloos hoog
een bronzen klok met barsten
zijn nagels zijn gescheurd.

VOOR WILLEM

Het is zo lang geleden, zeg ik de man wiens rug ik streeelde
dat ik zijn schouders en zijn dijen kneedde, waarmee hij zwom.
Ik langzaam aan zijn lange vingers trok, waarmee hij speelde
op zijn vleugel. Hij componeerde, leerde schuchter mij te leven.

Maar ik spreek hem niet, durf niet te schrijven, want, ach
en tja, het is zo lang geleden. Ik zie zijn foto in de krant,
componist des vaderlands. Er was een tijd dat hij bij mij
en ik aan hem,

dat ik die bange man klopte in zijn lijf, hem klopte, streeelde,
kneedde, tot zijn verbeelding handen en voeten kreeg en hij
die met de wereld deelde. Zo, zo moesten alle mannen zijn,
toch durf ik niet. Het is te lang geleden.

DE WINTERSCHILDER

De winterschilder kwam en hij nam zijn kleurenwaaier mee. De zee nam hij mee en het bos, de stad en de wolkenlucht, de dageraad en de schemering. Die nam hij allemaal voor me mee. Hij kwam als een gewone man in een broek, een overhemd en een trui. Maar hij haalde de wereld uit zijn zak toen hij zijn waaier openvouwde. Van het diepste blauw tot het lichtste wit met een zweempje roze. Kleuren geven richting, zei hij. Waaraan, vroeg ik. Aan het leven, zei hij. Dat is niet gering, zei ik, het leven. Nee, zei hij, gering is het niet.

IK VAL NIET IK DANS

als de opstapper is zoekgeraakt en de kettingkast loopt aan
dan kan je niet gewoon doen alsof er nergens iets hapert
dan kan je niet meer verder gaan ergens tussen heup en zadel
is een lichaamsdeel verloren een been dat er niet bij wil horen
als lopen vallen wordt en fietsen niet meer gaat
ijk dan de ongelijke leggers tot je weer op je poten staat

Hava Güveli

*

Van jouw teksten maakt de apotheker zalf
voor mijn blauwe plekken
die jij misschien niet kan zien.
Misschien kan jij mij niet zien
zoals ik jou zie.

*

Ik ben moe. Zie je dat niet?
Dat ik moe ben.
Ik drink koffie zonder melk om niet gek te worden.
Ik kan niet doordraaien.
Ik maak soep
en denk aan wat je me schreef.
Aan bewijzen, bewijzen, bewijzen.
Kreukels in mijn blouse.

*

Ik wandel door jouw gedachtegangen.
Verlies mijn identiteit.
Verlies de betekenis van een kompas.
Wat is toch een kompas?
Jaren geleden ontdekt en nu verloren
in mijn lichaam.
Verloren op een zonnige dag
zo licht als de zwarte hoofddoek
van mijn moeder.

*

Vader, je ziet hoe mooi ik in de toekomst ben.
Je houdt daar niet van.
Je kent geen grenzen.
Zoals de pijnlijke liefde
ben jij zonder lichaam.

Je kijkt naar mij. Ik heet niemand.
Er valt een ster in de diepte van je hoofd.
Het universum van liefde.

Ik betrap mijzelf op jouw verste plekken.
Niemand die mij pijn kan geven
omdat niemand bewijzen kan aanleveren.

PUNT

We zijn op een punt gekomen:
de nazomer vermengt zich

met de herfst die pril is. Van de dode boom
valt nooit nog een blad. Ook al is dat een

houvast, wij krommen onze tenen. Dit
is een ijkpunt dat ooit het keerpunt

zal worden genoemd. Laatbloeiers
van de nazomer verbloemen dat. Het

is nog te vroeg om stampvoetend
de andere kant op te gaan.

TAFELMANIEREN

Een man en een vrouw plooiën
zich terug aan de keukentafel. Ze tellen

de plooiën op hun huid en de krassen
op hun bord. Voorzichtig breken ze

boterhammen doormidden om geen krassen
te maken op elkaars ziel. Ze herkauwen

de dag zonder te praten. De wereld die ze horen
op de radio braken ze uit. Ze zien de dingen

klein. Hun kind dat nog de taal van
grote dromen spreekt, zegt: later ga ik

de wereld veranderen.

HEMELSBLAUW

Is het in mij dat ge
uzelf ziet of zie ik mezelf

in u? Of zien we allebei
alleen maar wat we willen

zien? Zijn het de wolken
of is het een blauwe hemel?

Of is het de zon die ons
verblindt? Kijk naar mij

en draag de zon in uw zeilen,
dan zie ik niet de wolken

in u – maar hemelsblauw.

WACHT

De was hangt op ongekende
hoogte, als het ware permanent

te drogen tot perkament. Een man
slaat er geen acht op. Hij zit op de dorpel

en wacht, laat blik en wijsvinger glijden
over wat hier niet past: het scherm

van een smartphone. Nooit wordt het op deze plek
vijf voor twaalf. De kat houdt voor altijd de wacht

op de schoot van de man.

De Iraanse zomer

Niels Hav

Verdomme, wat een mooi meisje, zei hij tegen zichzelf. Het mooiste meisje dat hij ooit had gezien. Er was iets gazelle-achtigs over haar, toen haar handen als kleine bruine dieren uit haar mouwsgaten kwamen vliegen. Ze deed in de supermarkt boodschappen, en hij viel zowat flauw. Hij rolde bijna de deur uit om zichzelf niet belachelijk te maken.

Vanaf de hoek aan de overkant zag hij haar voorbij lopen. Ze had niet veel gekocht, de plastic zak bungelde lichtjes aan haar hand. Ze keek niet eens zijn kant op, maar naar de andere kant naar een paar jongens die met hun tas liepen te zwaaien. De jongens bleven staan kijken, maar ze riepen pas iets toen ze voorbij was.

‘Hou je kop,’ zei hij hardop over de straat heen, maar het meisje draaide zich niet om en liep gewoon door met haar zwarte haar wapperend in de wind. In de richting van Wrangel, de kant uit waar ze woonden, hij had er onlangs iets over gehoord, het strandhotel.

En nu zat hij op zijn kamer te fantaseren, hij kon haar niet weer uit zijn gedachten bannen. Haar handen toen ze dat blik pakte, ongelooflijk. Hij kreeg pijn in zijn buik door het denken aan haar, verdomme.

Het eten raakte hij niet aan. Juliane riep hem iets na toen hij door de keuken liep, maar hij pakte zijn fiets en ging ervandoor. Er was nog niemand bij de kiosk, er stonden alleen een paar jongens. Totdat Bruno aan kwam fietsen, ze stonden buiten wat te praten, maar hij kon nauwelijks een fatsoenlijk gesprek voeren, hij wist niet waar ze over moesten praten, het was alsof er iets aan de hand was met zijn hersenen.

‘Wat zeg je?’ zei hij tegen Bruno, zonder echter te luisteren. Hij pakte een sigaret, ze stonden te roken in een vlek zonlicht. Het was april en de wind blies ijskoud vanuit de schaduw van nul graden, maar dat beviel hem vandaag prima.

‘Wat gaan we doen?’ zei hij.

‘Moeten we iets,’ twijfelde Bruno, ‘wat dan?’

Hij voelde de onrust door zijn lichaam kruipen, hij ging met zijn handen door zijn haar, stopte ze in zijn broekzakken. Het lukte hem niet om stil te staan. De lucht was zo dun en vol schittering dat hij bijna op zijn tenen stond te dansen.

‘Zullen we naar de zee?’ zei hij als bij toeval, zo goed als hij kon.

Ze fietsten een wedstrijd door de hoofdstraat met de wind in hun haar. Langs de meubelfabriek en het tankstation. In het open landschap stond er een sterke tegenwind, geen van beiden konden ze iets anders dan schreeuwen en op de pedalen stampen. Het strandhotel stond er eenzaam bij met zijn grijze betonnen muren en zijn door de zon vlamme ruiten, daar moest hij naar toe.

De fietsen werden achter de reddingspost neergegooid, Bruno wilde daar graag in de luwte blijven staan. Maar hij sleepte hem mee de duinen op langs de schuivende flanken van zand en helmgras. Totdat ze boven stonden te balanceren in de zeewind die ijzig door hun kleding sneed. Beneden bruiste het water in lange

golven van wit schuim over de golfbrekers. Het water stond hoog en spoelde over het strand, het geluid kwam in een rollend gebulder van alle kanten, en in de branding stonden de Duitse bunkers als grote dieren te schrokken van het water.

Ze stapten naar voren en tuimelden naar beneden. Joelend renden ze verder en schopten naar klodders rondvliegend schuim. Hij pakte een plank om hem weer ver weg te gooien, maar de plank was verzadigd van water en viel een paar meter verder weer zwaar neer. Bruno liep achterwaarts met zijn handen voor zijn oren, uit volle borst joelend, pakte een platte steen op, draaide om zijn as en wierp de steen hard in de gapende mond van de branding.

De kou en het lawaai gingen door merg en been, een paar minuten later liepen ze weer met grote, vliegende sprongen de duinen in. Naar boven met de wind onder hun jas en met zwaaiende armen. Het kon niet snel genoeg gaan, totdat ze zich in de luwte lieten neervallen.

De zoute lucht lag dun op de huid, Bruno likte aan de rug van zijn hand om het te proeven. Ze zaten in de luwte bij de groene deur van de reddingspost, happend naar lucht. Daarginds suisde de wind in een flikkerend geschitter over de plassen water op het strand. Verderop stonden de afgesloten zomerhuisjes van steen en hout en met hun rieten daken, maar hij zag ze nauwelijks, hij keek de andere kant op. Buiten bij het strandhotel stonden een paar kinderen. Ze stonden als verloren in de leegte te staren.

Hij kon er niet gewoon heen gaan, vond hij nu, dat deed je immers niet. Normaal was het hotel tot in mei gesloten. Maar hij kon best die kant op kijken en de ramen langs gaan en bedenken welke van haar was. Merkwaardig dat hotel, hij had er nooit eerder op gelet.

Bruno ging staan en klopte zijn achterste af. Ze bliezen in suizende vaart terug op de fiets met hun armen en benen uitgestoken alsof ze dronken waren. Bruno's zangerig gejoel kraaide voorop als een ongeduldig smeken naar een grotere lichtheid en vliegende vaart.

Lachend zwaaiden ze naar elkaar op de hoek bij Wrangel, hij kwam thuis, liep door de keuken waar een bord voor hem klaar stond. Maar hij liet hem staan en ging naar zijn eigen kamer. Juliane was nu tot ongeveer middernacht naar de visfileerfabriek, van haar had hij rust.

Toen hij op zijn bed zat, voelde hij meteen dat hij eigenlijk helemaal nog niet thuis hoorde te zijn. Gewoonlijk luisterde hij naar muziek en las wat op zo'n avond, totdat het journaal begon en hem bevrijdde, zodat hij daarna naar buiten kon gaan. Die uren 's avonds waren immers het belangrijkste voor hem, er was niets anders wat hij wilde of moest. Dat was niet nodig.

Nu was het onmogelijk de tijd zo eenvoudig te doden. Hij trok zijn schoenen weer aan en drentelde heen en weer op zijn negen vierkante meter. Opeens leken de boekenkast, de affiches en al zijn spullen een versleten cocon te zijn, hij hield het hier niet uit.

Dus ging hij weer naar buiten. Hij pakte zijn fiets en reed rond in het avondlicht, de zon stond nu laag in het wolkendek. De wind was straf en koud toen hij in de richting van de zee fietste, hij stond op zijn trappers het eerste lange stuk. Verderop sprong hij van zijn fiets en liep met zijn fiets aan de hand om beter te kunnen nadenken, maar de gedachten vlogen weg en verdwenen in de richting van

het land. Hij draaide de wind zijn rug toe en keek naar de huizen die zich met hun verlichte vensters klein en onbetekenend maakten onder de vliegende wolken aan de hemel.

Hij liep verder met dan de ene en dan de andere hand in zijn zak, totdat het strandhotel in wandeltempo op hem afkwam met zijn stralenglans in de panoramaruiten. Hij kon de mensen binnen zien lopen, de eetzaal met de grote glazen pui was stralend verlicht, het was een grote drukte tussen de tafels. Hij liep erlangs met zijn fiets en voelde de hitte daarbinnen in zichzelf, terwijl de wind opeens veranderde in een fijn prikkende regenbui die in de lege avondlucht uit de hemel viel.

Vanuit het zuiden kwam een auto naar hem toerijden en hij kwam op de gedachte dat het iemand kon zijn die hij kende. Daarom moest hij blijven staan en neerhurken om aan het ventiel van zijn voorwiel te pulken, alsof hij een reden had om te lopen.

Later, toen hij op weg terug was, verkleumd en met een wat hopeloos gevoel van binnen, kwam er een groepje mannen uit het hotel. Ze bleven buiten staan met hun gloeiende sigaretten die als lichtstipjes rondzwierven in de beginnende duisternis. Hij stapte op zijn fiets en liet zich langzaam voorbij rollen met de stugge trek van de wind in zijn jas. Hij zag de mannen onduidelijk als wachtposten voor een groot vuur. Opeens viel zijn oog op iemand die op haar leek, ze stond achter een verlicht raam met een laken, opgetild als in een langzaam, groetend gebaar.

Dat was genoeg voor dit moment. Hij stampte richting huis waar de woningen hem ontvingen met hun walmende tv-schermen, waar de mensen voor zaten te hangen alsof ze sliepen.

Hij begon ermee om bij de supermarkt te staan wachten. De klanten kwamen naar buiten met hun spullen en zetten ze achter in hun auto. Hij stond aan zijn fiets te prutsen, als hij die bij zich had.

‘Gaan ze naar school?’ vroeg hij aan de meisjes in de kiosk.

‘Wie?’

‘Die uit het hotel?’

Maar dat gingen ze niet. Zelf was hij allang gestopt met school en dacht er zo gezegd over na wat hij wilde gaan doen. Sommigen visten, anderen zaten in 5 VWO. Daar wilde hij zijn tijd niet aan verspillen. Gewoonlijk zat hij het grootste deel van de dag binnen, maar nu moest hij op tijd naar buiten om door de hoofdstraat te lopen of om bij de supermarkt te staan nadenken.

Op een dag kwam ze plotseling aanlopen samen met zeven, acht anderen, volwassenen en kinderen. Hij zag hen vanaf het tankstation, waar hij naar een gebruikte Lada keek. Ze kwamen aanlopen alsof het een deputatie was of een optocht, om elkaar heen cirkelend alsof niemand zijn eigen plaats kon vinden.

Het meisje keek vluchtig in zijn richting toen ze voorbijliepen, maar ze lette waarschijnlijk niet op hem, hoewel zijn brandende opmerkzaamheid vlammend achter de Lada stond. Ze spraken met elkaar in een haastig brabbelen, hun stemmen

klonken als een onbekende muziek. Misschien verstond ze geen woord Deens, maar hij was al druk met haar in gesprek.

Toen ze in de winkel waren, volgde hij hen, iets vertraagd. Ze hadden zich tussen de stellingen verspreid, ze stond met een jongetje naar speelgoed te kijken. Hij zou toevallig dichterbij kunnen komen, maar hij voelde een slapte in zijn spieren en de zuurstof drukte in zijn longen zodat hij bijna stond te duizelen.

Ze draaide haar hoofd en keek hem aan in een korte, snelle beweging. Haar haren vielen om haar wangen, haar ogen waren koolzwart, klaarwakker. Hem maakten ze lichtgevend.

De jongen zei iets, ze antwoordde hem. Hielp hem een vrachtwagen van groen plastic te bekijken. Zelf moest hij achterwaarts uitwijken.

‘Søren,’ zei een of andere klant, ‘heeft je moeder nachtdienst deze week?’

‘Ja, ja,’ zei hij verward. Herkende nauwelijks Julianes vriendin, hij was niet in staat met iemand te praten. Op weg naar buiten zag hij dat de onrust van de vreemden zich door de hele winkel voortplantte, de chef stond in zijn deuropening te gluren. Dat soort gedrag verachtte hij.

Op een dag zat hij in de eethoek met een portie yoghurt, toen Juliane binnenkwam. Ze was maar half wakker en uit haar gewone routine, haar huid was helemaal grijs in het middaglicht. De liefde in haar was verschrompeld tot een zenuwachtige onadresseerbare onrust, zo moe was ze. Het lukte hem niet zijn tederheid voor haar te tonen. Ze stond daar maar te rommelen met het koffiezetapparaat, terwijl ze fluisterend in zichzelf schold.

‘Je moet langer slapen,’ zei hij tegen haar rug.

‘Tegen jou,’ zei ze met een roestige stem, ‘hoeven ze dat geen twee keer te zeggen.’

Hij sloop langs haar. Even later kwam ze naar hem toe met haar koffie, vol spijt, terwijl ze van haar koffie nipte en langzaam wakker werd met haar eigen slijtvaste vriendelijkheid. Zo dadelijk was ze weer zover om met een rubberen schort en handschoenen in de natte hal te staan, roepend tussen de anderen. Misschien wel vrolijk.

Hij keek naar haar, ze herkenden elkaar.

‘Goed dat ik jou heb,’ zei ze ook.

Maar daarin vergiste ze zich. Haar soort was te triest voor hem, het was moeilijk iets te zeggen waar ze niet neerslachtig van werd. Hij luisterde naar zijn muziek, terwijl zij naar de tv-uitzending van gisteren keek. Daarna ging hij weg. Hij had dit gehucht hier zo’n beetje aan flarden gelopen met zijn verlangen.

Hij zag het meisje vaak, ze glimlachten ondertussen over de straat naar elkaar. Maar ze was altijd met iemand anders.

Tot die middag in mei toen hij met Bruno stond te vissen op een golfbreker achter het hotel, dat deden ze tegenwoordig vaak.

Ze kwam aanlopen door de duinen met haar broertje aan de hand, pratend kon hij horen, totdat ze dichtbij waren. Toen stopten ze met praten en ze kwamen naar hen toe om in zijn emmer te kijken, hij had twee kleine botten gevangen.

Het werd haar broertje waar hij het eerst mee praatte, na een aarzeling wilde hij graag de hengel zien. Hij mocht de hengel vasthouden, werpen en ophalen. Maar de hele tijd dat hij met de jongen praatte en zijn handen trainde, legde hij via zijn ogen contact met het meisje en richtte alles tot haar.

Bruno schreeuwde. 'Verdomme,' zei hij, 'er zit hier geen vis vandaag.' Het enige wat hij had gevangen was een kapotte plastic zak.

Ze lachten, een lach die alles in de buurt met sympathie omarmde, haar lach was verrassend helder en licht.

Op die manier konden ze met elkaar praten. Ze had al een paar Deense woorden geleerd, in haar mond kregen ze een stralende nieuwe kleur. 'Groot,' zei ze van zijn vissen. 'Nee,' zei hij, 'ze zijn klein.' Hij wilde graag een grote vis voor haar vangen, maar dat lukte niet vandaag, de zee sloeg zachtjes in een traag gekabbel tegen de golfbreker.

Hij wilde haar graag uitnodigen voor iets of ergens mee naar toe, maar hij had immers geen geld. Daarom ging hij vroeg op een middag naar Helmut van het tankstation.

'Kun je iets?' vroeg Helmut. 'Wil je wel?' Hij ondervroeg hem plagend, hij zat om hem te lachen op de rand van zijn smeerkelder. In feite kon hij misschien wel iemand gebruiken om overdag benzine te verkopen, 's avonds kwamen er een paar scholieren.

'Maar jij gaat niet naar school, toch?'

Hij liet hem maar praten, zo spraken de mensen nu eenmaal met elkaar, omslachtig speculerend in hun replieken, hij was eraan gewend. Ze gingen de winkel binnen. Gewoonlijk deed Vita de winkel, maar ze had genoeg te doen in huis met de drie kinderen. 'Doe je het?'

'Ja, ik doe het.'

Helmut lachte. Zo kreeg hij werk. Er waren drie pompen voor benzine en een voor diesel. Als er een klant kwam, sloeg hij het bedrag aan op de kassa, nam het geld aan, verkocht wat tabakswaaren en kranten. Het was gemakkelijk genoeg.

Het werd juni. Ze kwamen samen in een bunker, een van de laatsten op het strand. Van binnen was hij half met zand gevuld, ze moesten op hun buik naar binnen en binnen op hun knieën rondkruipen. Het was alsof ze in een hol uit de oertijd zaten, zo iets zei ze plotseling. Nu was het hun hol.

Ze zaten dicht bij elkaar op een kapotte isolatiemat. Raakten elkaars handen, armen, gezichten aan. Ze spraken met elkaar met stemmen zo voorzichtig dat wat ze tegen elkaar zeiden ongelooflijk leek. Ze fluisterde tegen hem met haar pasgeboren Deense woorden.

'I love you,' zei hij in het donker.

Of ze begon te vertellen over haar familie. Haar vader was regeringsambtenaar, toen, vroeger. Daarna had hij een eigen zaak geprobeerd, maar niemand wilde bij hem kopen, misschien durfden ze dat niet. 'Het gezin werd arm,' zei ze droevig. En hij begreep het meteen, alsof hij zelf mee op reis was geweest naar Istanbul, bij het gezin had gewoond, vijf mensen in een kleine ruimte, een hotel. 'We kwamen nooit buiten, alleen mijn vader.'

Hij wilde graag op bezoek komen, haar vader ontmoeten.

'Dat gaat niet,' zei ze meteen. En ze wilde niet mee de stad in om zijn kamer te zien. Ze wilde hem alleen hier ontmoeten. Ze kwamen ieder voor zich en vertrokken ieder voor zich, zonder vaste afspraken. Zij ging een strandwandeling maken en kwam binnenkruipen, hij was er. Of hij kwam en dan zat zij geluidloos ademhalend in een hoek.

Buiten wandelden de toeristen over het strand, de zomerhuizen waren bevolkt. Het geluid van lachende badgasten ver weg drong naar binnen. Er waren dagen met regen, waarop de mensen in groepjes langs de zee liepen, leunend tegen de wind. Hij kwam de duinen aflopen en zorgde ervoor niet gezien te worden als hij naar binnen kroop.

Toch begonnen er geruchten rond te gaan. Bruno keek hem aan met zijn merkwaardige meisjesachtige gegiechel. 'Hoe is ze,' wilde hij weten, 'waarover praten jullie?'

En op een dag toen hij op zijn werk kwam, was het ook aan Helmut te merken, als een soort respect. 'Ben je samen met haar,' vroeg hij, 'iemand uit het zigeunerkamp?'

Hij kon niet goed antwoorden, want het antwoord was zowel ja als nee. Helmut stond wat te grijnzen alsof het ongelooflijk grappig was. Alsof hij nooit eerder zoiets had gehoord. Pas toen hij begreep dat zijn nieuwsgierigheid niets opleverde, liep hij naar de garage. Maar even later kwam hij weer terug, stak zijn hoofd naar binnen.

'Ga door,' zei hij. 'Het is dik in orde.'

Zo sporadisch waren de meldingen die hij opving. Juliane zag hij maar nauwelijks. 'Wat is er met jou?' kon ze vragen, maar het betekende niets bijzonders.

De zwijgzaamheid omringde hem. Er was niemand met wie hij nog wilde praten, behalve met haar. Hij wilde haar meenemen de bunker uit, naar buiten en wandelen. Dan zou het wel in orde komen, zodra de mensen hen zagen. Maar nee.

'Er zit geen lef in mij,' zei ze. 'Ik durf niet.'

'Wat kan er gebeuren?'

'Ik ben een moslima, een heilige maagd Maria, dat ben ik voor mijn vader. Kun je dat niet begrijpen?'

Nee, dat kon hij niet begrijpen. Dat ze anderen voor haar wilde laten beslissen.

Ze kusten weer. Ze lagen naar de stemmen buiten te luisteren.

Op een keer was er iemand die riep, roepend langs liep. Ze lag doodstil, als in een shock. Het was haar familie, ze zochten haar. Toen ze verder weg waren, werden hun stemmen verzwakt door de wind. Ze trilde van schrik. Hij moest naar

buiten kruipen en hen nakijken. Toen hij riep, sloop ze naar buiten en rende bliksemsnel de duinen op met haar sandalen in haar handen. Ze verdween als een wervelwind.

Toen de Iraniërs terug kwamen lopen zat hij boven op zijn bunker en keek naar hen. Ze waren met zijn vijven of zessen, jongens en mannen. Op hem letten ze nauwelijks, ze kwamen vermoeid aansjokken in hun spijkerbroek en wit overhemd en met hun voeten slepend door het zand. Ze waren opgehouden met roepen.

De volgende dag kwam ze niet. Er ging een week voorbij. Hij zat alleen in de klamme duisternis en luisterde naar haar voetstappen in het zand. Hij rookte en dacht na, hij schreef haar naam in het zand en las hem terug met zijn vingertoppen.

Als hij naar buiten kroop en over het strand liep was de nacht wit en licht als een dunne nevel. Een paar jongeren maakten van drijfhout een vuur op het strand, bij de zomerhuizen zaten de mensen buiten te praten terwijl de anti-mug kaarsen hun licht op hun gezichten wierp. Hij kon hen met flessen horen rinkelen en muziek laten spelen, maar dat alles was zo ver weg als nooit tevoren.

Thuis op zijn bed lag hij wakker nergens naar te luisteren. Bruno was op vakantie. De kiosk was gevuld met onbekende mensen die kwamen en gingen, hun grote auto's stonden buiten op een hoop geparkeerd.

Op een avond viel hij in slaap in zijn bunker. Hij kroop in elkaar op de isolatiemat in een lichte doezel vol dromen. Toen hij tegen elf uur wakker werd, voelde het alsof ze binnen was geweest en weer was weggegaan terwijl hij sliep. Buiten klonken stemmen, een paar jongens, die hadden hem wakker gemaakt met hun lawaai. Hij ontdekte dat ze zich naar binnen groeven door de opening met een plank van het strand. Hij greep de plank beet.

Hij kroop naar buiten naar hen toe. 'Hou op met die onzin,' zei hij.

Een paar waren van zijn leeftijd, van de rijtjeshuizen, de anderen waren jonger.

'Wat doen jullie daarbinnen?' vroegen ze. 'Zij moet ook naar buiten.'

'Hou je kop,' zei hij en keek hun kring rond. Het was alsof hij nog steeds sliep.

Ze groeven zich met behulp van de plank naar binnen. Een van de oudsten ging op zijn knieën zitten en kroop naar binnen. 'Kom naar buiten, slet,' werd er gelachen.

Hij vloog naar voren en schopte hem zo hard hij kon voor zijn kont. Er werd geschreeuwd en gejoeld. Ze lagen op de grond en sloegen op elkaar in, hij en een paar anderen, ze ploegden door het zand. Hij beukte erop los met zijn handen en knieën, ze scheurden aan elkaars kleren, het was een opluchting te slaan en geslagen te worden. Een van de anderen zette zijn nagels in zijn neus, ze gooiden zand in zijn ogen.

De jongste was in de bunker geweest, nu kwam hij weer naar buiten. 'Ze is daar niet,' zei hij verbaasd.

Ze lieten hem los. 'Smerig Iran vriendje,' werd er gespuugd. Ze lieten hem liggen waar hij lag en renden de duinen op naar hun fietsen, hij kon hun lawaai horen

op de grindweg. Hij bleef liggen en keek naar de hemel die hoog en doorzichtig was.

Waarom kwam ze niet.

Op een avond fietste hij helemaal naar het strandhotel. Hij liep met zijn fiets naar de ingang en liet hem tussen de andere fietsen staan, hij liep gewoon naar binnen. Binnen liepen overal mensen en dus kon hij gerust langzaam door de gang lopen, terwijl hij zich hun gezichten inprentte en hun stemming.

In de eetzaal zat een groepje te kaarten, anderen keken tv, allemaal mannen. Ze letten niet op hem, maar hij werd gezien.

Op weg terug door de gang kwam ze opeens aan lopen, midden in een groep meisjes. Een seconde zag hij haar verschrikte ogen, daarna keek ze weg. Ze verdwenen achter een deur, de hele groep, en de deur werd gesloten. Zachtjes.

Hij lag op haar te wachten in hun bunker. Het was zijn eigen lucht die hem tegemoetkwam als hij naar binnen kroop, zijn eigen trieste stemming. Maar hij kwam toch, het kwam niet in hem op iets anders te doen. Hij wilde niet bij anderen zijn en hij wilde niet bij zichzelf zijn, hij kreeg genoeg van zijn eigen gepieker.

Ze kwam. Zachtjes roepend kwam ze naar binnen glijden, hij ontving haar koortsachtig blij. Ze nam niet deel in zijn vreugde, ze raakte alleen even zijn handen aan.

‘Ik pas niet in jouw dromen,’ zei ze, ‘ik zou nooit weer de weg terug kunnen vinden.’

‘Mijn hart trekt naar jou,’ zei ze, ‘maar ik ben moslima. Zoek een ander meisje.’

Hij wilde er niets van horen, hij pakte haar beet, hij kuste haar wang. Ze was koel, krampachtig.

‘Ruik niet aan bloemen,’ zei ze, ‘je zou kunnen gaan niezen.’

Het klonk merkwaardig, als een citaat. ‘Laat me met je vader praten,’ zei hij.

‘Ben je gek.’ De gedachte maakte haar bijna panisch. Ze bleef maar een paar onrustige minuten, ze wilde weer weg.

Toen ze op weg was naar buiten, hoorden ze vlakbij stemmen, een gedempt gemompel, daarna hield het weer op. Ze was op handen en knieën terug komen glijden. Hij fluisterde tegen haar en hield haar armen vast, ze trilde alsof ze koorts had.

Er werd buiten geroepen, het was haar familie. Ze waren buiten gestopt, ze bleven staan, wachtend, nadrukkelijk roepend. Hij zag het wit van haar ogen, toen ze haar rug tegen de betonnen wand drukte om zover mogelijk weg te komen.

Er klonk gesteun in het gat. Een gezicht kwam zwaar ademend binnen, een man, hij zei iets in het Iraans, zachtjes, klagend. Ze antwoordde hem. Ze spraken met elkaar in ruwe snelle zinnen. De man pakte haar beet en trok haar mee naar buiten. Ze verzette zich nauwelijks, alsof wat er gebeurde haar niet verraste.

Hij kroop uit zijn donkere hol naar buiten naar hen toe, plat in het zand, hij had rekening gehouden met een trap of een klap. Maar ze stonden in een kring om hem heen in het avondlicht, met zijn vijfen of zessen. Ze hadden het meisje laten gaan, ze liep de duinen op, alleen, verdoofd slingerend en met slepende voeten alsof ze bijna bewusteloos was.

‘Verdomme,’ zei hij, ‘wat is dit?’ Maar hij kon de woorden niet uitschreeuwen, ze vielen dood uit zijn mond.

De mannen bleven staan, groeven met hun ogen in zijn binnenste, bekeken hem van top tot teen. Hij begreep niet waar ze op wachtten, er hing een duistere razernij om hen heen. Een van hen bewoog zijn voet in het zand. ‘Verdwij,’ zei hij zachtjes.

Zijn hand deed pijn, hij peuterde eraan, er zaten steentjes in de huid.

‘Maak dat je wegkomt, Deen!’

Een groepje toeristen kwam aanlopen over de duinen, uit de richting waarin hij keek. Maar ze was verdwenen, ze was weg.

(vertaling Jan Baptist)

Kolerelijers

Nienke Pool

“Er was eens een wereld waarin mensachtigen nog niet ‘Verlicht’ waren en hardop met elkaar spraken.” De docent pakt zijn keel vast. “Wij kunnen het ook nog steeds. Probeer het maar! Je opent je mond en stoot lucht naar buiten. Met je lippen en je tong kun je klanken produceren. Spreken leer je niet zomaar, kinderachtigen deden er jaren over om het onder de knie te krijgen.”

De jongeren schrapen hun kelen. “Gggrrrr, Blub, AHHHH!” klinkt het.

“Ggggoedenavond Baldur, hoe ggggaat het?” vraagt een meisje aan de jongen naast haar.

Baldur schrikt. “Niet zo hard, straks horen ze je,” zegt hij zonder geluid. “Je spreekt het wel heel vloeiend, kom je soms uit het Oosten? Mijn blokleader verlichtte ons dat daar barba-, ik bedoel klanksprekers wonen.”

Het meisje negeert de belediging. “Probeer het eens, je hebt die stembanden niet voor niets.”

Voordat Baldur zijn mond opent, seint hij naar de docent om toestemming. Geen reactie. “Behbeh,” bubbelt hij en schudt zijn hoofd. “Wat een primitief gedoe.” Hij kijkt naar het meisje. “Waarom verlagen jullie je hiertoe?”

“Het is de mist,” antwoordt ze, “veel beelden komen gewoonweg niet door en dan is het heel handig om te schreeuwen.”

“Schreeuwen?” vraagt Baldur. “Wat roepen jullie zoal?”

“Gevaar, de Kolerelijers komen.”

Baldur wendt zich af. “Geen wonder dat je hier zit. Dat zullen de Kolenrijders niet verlicht vinden.”

Het meisje haalt haar schouders op. “Kolenrijders houden alle brandstof voor zichzelf en wij lijden kou. ‘Onverlicht,’ noemt onze leider M. Nesti het.”

Baldur voelt of de docent het gesprek op afstand volgt. Hij voelt geen reactie.

“Hoe heet je?”

“Billjetta Gates.”

Baldur schrikt. “Nazaat van?”

Ze knikt.

Baldur sluit zijn ogen en struint het net af voor informatie. De docent onderschept zijn actie en seint een alarm. Baldur krimpt ineen. Het logo van de Kolenrijders-Raad verschijnt in het scherm van zijn polshorloge met een bijbehorende waarschuwing. “De naam van de man die de verfoeilijke computer tot een hoogtepunt bracht, is geen onderdeel van jullie heropvoedingslessen.”

De andere jongeren mengen zich in het gesprek. “Nazaat van dé Gates?”

“Biljetta Gates, de enige overgebleven nazaat,” bevestigt Baldur. “Gelezen op Wikipedia. Dit is de zesde heropvoedingscursus voor Biljetta. Ze blijft computers produceren.”

“Ze worden steeds primitiever hoor,” antwoordt Biljetta. Haar ogen glimmen. “Het duurt niet lang meer en dan kan zelfs ik geen computer meer in elkaar zetten.”

“We hebben toch internet in ons interne systeem. Je hoeft alleen maar je ogen te sluiten en dan ontvang je alle informatie die je wenst,” seint Baldur. Hij kijkt naar het meisje naast zich en weet wat ze zal gaan zeggen. Erger nog, hij weet dat ze gelijk heeft.

Ze snuift hoorbaar. “Je krijgt niet de info die je wenst maar die de Kolerelijers wensen dat je ziet. Dat is niet hetzelfde.”

Baldur herinnert zich de dagen dat hij heerlijk lag te gamen met zijn vrienden en tussendoor het net afzocht naar grappige YouTube filmpjes. Zijn moeder had hem hoofdschuddend aangekeken en de Kolenrijders binnengelaten. “Daar zit de nietsnut,” had ze gezegd. Ze hadden hem meegenomen, hem verbouwt en al zijn bestanden geoptimaliseerd. Nu was hij volmaakt. Alleen met dat volmaakt gelukkig wilde het nog niet zo lukken. Hij bleef opstandig. Dit was zijn tweede heropvoedingscursus. *Kan ik me niet beter gewoon schikken?* vraagt hij zich af. Hij voelt zijn eeuwige tweestrijd oplaaieren en kijkt naar Biljetta. Dit is een kans uit duizenden, weet hij. “Ik heb nog een oud beeldscherm en een toetsenbord. Kun je daar iets mee?”

Biljetta lacht. “Ik wist het! Je hoort bij ons.”

De groep gniffelt en seint alle onderdelen door die zij op voorraad hebben.

Baldur krijgt voor het eerst sinds tijden het gevoel van vroeger terug. “Dit wordt geweldig, Biljetta. Oude tijden herleven!”

“Stop hiermee,” seint de docent. “Het is niet toegestaan om de inferieure afkomst van Biljetta te eren. Zij is hier om verlicht te worden.”

Alle polshorloges lichten op. Die van Baldur geeft stroomstoten deze keer. Creperend van de pijn leest hij de boodschap. ‘De Kolenrijders brengen Voorspoed en Waarheid. Internetten is achterhaald. De Kolenrijders geven alle informatie die je nodig hebt. Je slaakt een zucht van-,’

‘Verlichting,’ seint Baldur.

‘Van onderdrukking,’ zegt Biljetta.

‘Door de Kolerelijers,’ seint de groep.

Een mooie zomer

Leen Raats

Op een kille septemberochtend stond Wouter Wolvega op een brug over de A12 in Boom. Hij keek naar zijn witte sportschoenen, die fel contrasteerden met zijn dure maatpak. Enkele duizelingwekkende meters daaronder raasden auto's voorbij richting Rupeltunnel. Als iemand hem zo zag staan, dacht die persoon vast dat Wouter naar beneden wilde springen. Misschien wilde hij dat ook wel.

Het was druk. De vakantie was nu definitief voorbij en mensen waren weer in de dagelijkse tredmolen van ochtendfiles en werkstress gestapt. Wouter niet. Hij zat nu al drie weken thuis. Ziekteverlof, zo noemde de directie het. Hij wist wel beter. Het jonge meisje dat hem verving, won snel aan populariteit.

Op televisie komen was nooit zijn doel geweest. Hij was meer de man van de analyses en prognoses, van de kaarten, tabellen en weermodellen. Na een tijdje was hij zich er echter naar gaan schikken en had de camera tot zijn vriend gemaakt. Op aanraden van de styliste van de zender liet hij zich een nieuw kapsel aanmeten. Zijn kleding werd zorgvuldig voor hem uitgezocht. Hij nam een logopediste onder de arm, die hem leerde om op een correcte manier te ademen en zijn stem op de juiste manier te gebruiken. Hij zwoer het woord 'euh' af, probeerde zijn Hollandse accent te verdoezelen en oefende urenlang op de uitspraak van plaatsnamen.

Op een mooie dag in de herfst van 2012 was de warmste plek in West-Europa het Welshe plaatsje Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlllantysiliogogoch. De naam stond op de kaart. Het enige wat Wouter hoefde te doen, was hem aanwijzen. Hij koos er echter voor de plaatsnaam uit te spreken en deed dat zo voortreffelijk dat hij nog wekenlang complimentjes van kijkers ontving. Het fragment werd gretig op Facebook gedeeld, waar het op korte tijd duizenden likes wist te vergaren. Hij ontving zelfs een lovende mail van een Welsh taaldeskundige. Op feestjes werd hem een jaar later soms nog gevraagd of hij 'de naam van dat gekke Welshe stadje nog een keer kon uitspreken'. Hij was een wetenschapper, die tegen wil en dank BV was geworden. Vroeg of laat moest dat wel mis gaan.

Wouter Wolvega kon duidelijk de contouren van de kerk van Boom centrum onderscheiden. Daarachter lag de Rupel, die met zijn 12 kilometer de kortste rivier van België was en meteen de enige rivier zonder bron. De maan was nog vaag zichtbaar. Het blauwe uur brak aan: het uur net voor zonsopgang, wanneer de hemel een mysterieuze blauwe kleur heeft en het even helder is als overdag. In dit licht keek Wouter Wolvega naar zijn handen alsof hij ze voor het eerst zag. Ze trilden.

Het had een mooie zomer moeten worden. Daar waren alle weermodellen het over eens geweest. De langetermijnsvoorspellingen wezen allemaal dezelfde richting uit. Een unicum. Daarom liet Wouter Wolvega zijn gebruikelijke voorzichtigheid varen en kondigde met een brede glimlach 'de beste zomer sinds jaren' aan. Een fatale zet.

Het begon al voor de zomer goed en wel begonnen was. De laatste twee weken van juni, toen het kwik toch al snel opklom tot een slordige 29 graden. Een hele week lang was de zon volop van de partij. Behalve die woensdag, toen er een zwaar onweer over het land trok. Wouter had het onweer voorspeld. Maar

hij had erbij gezegd dat het wel mee zou vallen en dat het noodweer hoofdzakelijk de provincies West- en Oost-Vlaanderen zou treffen. Toen hij die avond op de weercomputers zag hoe het onweer onverwacht toch naar Antwerpen en Limburg trok, had hij nog ettelijke waarschuwingen via zijn persoonlijke website, Twitter en Facebookaccount de wereld in gestuurd. Maar het kwaad was al geschied. Het noodweer, dat gepaard ging met ongemeen zware hagelbuien, had haar tol geëist. De Haspengouwse fruitboeren konden zijn bloed wel drinken. De media smulden. Een krant kopte: “Weerman Wolvega gaat de mist in.” Een bekende komiek zei in een talkshow dat Wouter het “had horen donderen in Keulen, maar niet in Limburg”.

De volgende misser volgde half juli, toen hij de invloed van een uitloper van het hogedrukgebied van de Azoren onderschatte. Er brak een hittegolf uit in heel Europa, met uitschieters tot maar liefst 35 graden. En hoewel hij dagenlang op voorhand voor de hitte had gewaarschuwd, had hij de warmte toch met enkele graden onderschat. De eerste dag van de hittegolf vond een groot rockfestival plaats in de Kempen. Tientallen mensen moesten worden afgevoerd met uitdrogingsverschijnselen. Dezelfde krant die hem eerder aan de schandpaal had genageld, liet een van de organisatoren zeggen dat het de fout van weerman Wolvega was. Als hij had gewaarschuwd dat het zo erg zou worden, hadden ze hun voorbereidingen getroffen, luidde het. Wouter maakte de fout om daarop te reageren, waardoor de ophef nog enkele dagen aanhield.

Rond die tijd doken de eerste anti-Wolvega Facebookpagina's op. Sommigen hielden het bij flauwe woordspelingen en gefotoshopte foto's van hem, anderen waren ronduit beledigend. ‘Waarom laten we ons weer ook voorspellen door een Hollander?’ vroeg iemand zich af. Tientallen kijkers stuurden hem een persoonlijk bericht. Na een tijdje zat er niets anders op dan zijn Facebookaccount op non-actief te zetten. Een krant of nieuwssite durfde hij niet meer openen. Voor het eerst sinds hij op zijn elfde in het Europlanetarium met open mond door een telescoop naar de planeet Mars keek, twijfelde hij aan zijn carrièrekeuze.

Het was zijn fascinatie voor de ruimte die hem ertoe had gebracht om aardrijkskunde te studeren, maar gaandeweg geraakte hij vooral geïntrigeerd door de invloed van die hemellichamen en de atmosfeer op het leven hier op aarde. Hij probeerde zijn kennis en passie voor het weer en het heelal over te brengen op zijn kijkers, door elk weerbericht af te sluiten met informatie over de hemellichamen die die avond te zien zouden zijn, of uit te leggen hoe een bloedmaan of zonsverduistering ontstond. Hij maakte zich geen illusies: het merendeel van de kijkers was hier niet in geïnteresseerd, zolang hun tuinfeestje maar niet in het water viel. Maar die enkeling, daar deed hij het voor.

Veel tijd om zijn wonden te likken kreeg hij niet. Toen het land in augustus dagenlang geteisterd werd door hevige regenbuien, waren de mensen van mening dat de vele overstromingen zijn schuld waren. Hij had nochtans het zekere voor het onzekere genomen en nadrukkelijk gewaarschuwd voor de overvloedige regenval, met plaatselijk tot wel 30 liter water per vierkante meter. Het mocht niet baten. Slecht weer was altijd de schuld van de weerman.

Wouter Wolvega keek naar de stroom auto's die onder hem door reden. Hij had zin in een koffiekoek met chocolade en pudding. En waarom ook niet? Als hij dan toch zelfmoord pleegde, kon hij dat net zo goed met een volle maag doen.

De bakkersvrouw wenste hem met een stralende glimlach een fijne ochtend. Ze verbaasde zich toen Wouter twee koffiekoeken bestelde. Normaal gezien kocht hij altijd een klein meergranenbrood. Hij was al twintig jaar aan het diëten. Op tv leek je dikker.

Nu ging Wouter Wolvega op een bankje in het park zitten en at langzaam van zijn koffiekoeken. Hij genoot van elke hap alsof het zijn laatste was, al geraakte hij er meer en meer van overtuigd dat dat niet het geval was.

Een groepje tienermeisjes rende rondjes rond de vijver. De juf blies op een fluitje en genoot zichtbaar van haar macht. Wouter had te doen met de meisjes. Hij had nooit van sport gehouden.

‘Dat ze verdomme zelf rondjes loopt.’ Een van de meisjes plofte hijgend naast Wouter neer. ‘Ik haat lopen.’

Wouter knikte. ‘Ik ook.’

‘Heb je soms een sigaret?’

‘Ik rook niet.’

Het meisje trok even een wenkbrauw op en sperde toen haar ogen open. ‘Jij bent die weerman... Walter Wolfsma!’

‘Wouter Wolvega,’ corrigeerde Wouter automatisch.

‘Doe eens een voorspelling!’

‘Een voorspelling?’

‘Ja, van het weer.’

Even overwoog Wouter Wolvega om haar te vertellen dat hij eigenlijk geen weerman meer was. Hij had zelfs al een tijdje niet meer naar het weerbericht gekeken, laat staan dat hij weermodellen had geanalyseerd. Toen keek hij naar de lucht. Er kwamen nimbuswolken opzetten. ‘Het wordt een wisselvallige dag, met in de loop van de namiddag kans op enkele plaatselijke buien.’

De lerares kwam met grote passen op hen toegelopen. ‘Silke! Noem je dat lopen?’

‘Ik nam gewoon even pauze, mevrouw!’ Ze keek Wouter even aan. ‘Kan je er niet voor zorgen dat die regen nu valt?’

‘Ik ben een weerman, geen tovenaar.’ Wouter glimlachte en keek het meisje na dat in haar weinig flatterende, roze joggingbroek achter de andere meisjes aan sjokte.

Haar lerares nam hem onderzoekend op. ‘Jij bent die weerman.’

Wouter Wolvega grijnsde. Dat was hij inderdaad.

Mijn Nieuwe Beste Vriend

Mike Jansen

Het bord buiten het Indiana Staatsmuseum schreeuwde *Tentoonstelling van de Eeuw*. Sommigen zouden het daarmee eens zijn, sommigen niet. Het was een feit dat de Murderabilia Tentoonstelling van het Nationaal Museum voor Misdaad en Bestrafing die van stad naar stad trok zeer veel controversie veroorzaakte. Het gebouw van beton en glas herbergde vele tentoonstellingen, maar geen van die tentoonstellingen werd zo streng bewaakt als deze. Mensen vertoonden een vreemde, morbide fascinatie voor deze dodelijke werktuigen, de favorieten van de meest beruchte seriemoordenaars uit de geschiedenis van de Verenigde Staten van Amerika. Pogingen deze memorabilia te stelen kwamen regelmatig voor.

Begin mei, een warme dag in Indianapolis, dat lag te zinderen in de hitte. Slechts een enkeling waagde het zijn gekoelde kantoor of huis te verlaten en nog minder dachten aan een bezoek aan het museum. Toch kreeg de Murderabilia Tentoonstelling op deze dag veel bezoekers.

De hallen tonen het verval van menselijke beschaving naar barbarij in verschillende culturen, resulterend in de vernietiging van die culturen. Vervolgens wordt er een poging gedaan parallellen te vinden met het verschijnen van seriemoordenaars in beschaafde maatschappijen als een vergelijkbaar verval naar barbarij, maar dan op een veel kleinere schaal en enkel om de behoeften te bevredigen van gestoorde individuen die de anonimiteit van zo'n barbaarse maatschappij nastreven.

De meest bezoekers kijken ernaar en glimlachen. Het is een interessante poging, maar de bezoekers hebben diepere gedachten en hebben meer gemeen met het object van de studie dan de mensen die de objecten bestuderen.

De meest bezochte kamer is de Hal van Voorkeurswapens. Uitgestald zijn de voorkeurswapens van de gevaarlijkste seriemoordenaars uit de geschiedenis, de meeste authentiek. Messen, zwaarden, touwen, tape, plastic zakken, staaldraad, ijspriemen, sloophamers en veel andere objecten die als wapen gebruikt konden worden.

Ik ben er daar een van.

Hoewel ik niet de Volkswagen van Ted Bundy ben, die overigens veel aandacht van de bezoekers krijgt, toch kijkt men naar mijn mooie vorm, de zuivere, efficiënte lijn van mijn lijf, mijn altijd scherpe punt en het praktische handvat aan mijn andere uiteinde.

Ik ben een wapen van dodelijke efficiëntie en eenvoud en ik verlies nooit mijn glans, nooit. Dat is een eigenschap van Damascener staal. Dat ben ik dus, uit de veertiende eeuw na Christus, ten tijde van Sayf ad-Din Tanibak, toen ze het geheim van het smeden van Damascener staal nog kenden.

Laat me je wat vertellen. Damascener staal werd op een speciale manier geblust. De zwaarden en messen werden meestal geblust in het bloed van vijanden. Dat gaf de zwaarden die laatste, speciale patronen die ze zo waardevol maakten. Voor de criminelen, zondaren en godslasteraars in de ogen van Allah, was de haak uitgevonden.

Ik werd geblust in de buik van Said al-Nasri. Hij was een soldaat en hij was dol op het slachten van zijn vijanden. Maar toen brak vrede uit en hij was snel verveeld. Al snel vermaakte hij zich met het verkrachten, martelen en vermoorden van mannen, vrouwen en kinderen. Na verloop van tijd begon hij ze zelfs op te eten. Tot familieleden van zijn slachtoffers er achter kwamen en hem tijdens een van zijn daden betrapten.

Said werd zelf vele dagen gemarteld voor hij aan de beul werd overhandigd. Zijn lot was toen al bezegeld. Voor de zekerheid braken ze zijn armen en benen op het rad. Toen ze mijn roodgloeiende punt in zijn onderbuik duwden en hem ophingen om te sterven, ging er iets over van Said in mij. Noem het zijn persoonlijkheid, zijn id, zijn ziel als je dat liever hebt. Said deed er bijna dertig vreselijke uren over om te sterven, maar toen dat gebeurde, leefde hij door. Tenminste, sommige aspecten van hem. In mij.

Hoe kan ik dit allemaal weten, zonder ogen om te zien of oren om te horen? Goed dat je het vraagt. Mijn bewustzijn stijgt en daalt. Ik word wakker in de aanwezigheid van levende wezens of wanneer ik door fel licht geraakt word. Eigenlijk wordt mijn bewustzijn actief wanneer er energievelden in de buurt zijn. En dat is vrijwel overal tegenwoordig.

Mijn laatste vriend was natuurkundige met als bijvak metallurgie. En hij was de Route 65 Slasher. Hij bestudeerde mijn dodelijke punt, die nooit bot wordt, uitvoerig. Zijn conclusie was dat ik een "stralingsgevoelige energie-absorberende koolstof nanobuisjes-matrix" bezat. Had ik een mond om mee te praten, dan zou ik het niet zonder stotteren kunnen uitspreken.

Mijn vriend bedoelde feitelijk dat tijdens het blussen nanobuisjes gevormd werden die een complexe matrix vormden binnenin en aan mijn buitenkant die weer beïnvloed werd door de substanties en energiepatronen van Said's stervende lichaam.

Mijn langdurige omgang met specifieke mensen leerde me jullie energie op te nemen en jullie hersenpatronen te lezen, ja zelfs die hersenpatronen te manipuleren zodat het lijkt alsof je een gesprek voert met een vleeshaak.

Ja, ik kan jullie gedachten lezen. En de meesten van jullie zijn echt vunzig en helemaal niet wat ik zoek in mijn vrienden. Ik zoek pure gedachten, een scherpe geest en een doelgerichte persoonlijkheid, het soort persoon dat extreem geconcentreerd kan zijn, iemand die op één of meer manieren lijkt op mijn eerste gastheer, Said Al-Nasri.

De rijkdom aan gedachten vandaag op deze plek en alle energie stimuleren mijn matrix. Veel mensen lopen langs en hun gedachten zijn helder voor me. Ze lezen de bordjes naast de vele wapens, de historie die eraan verbonden is, een stukje tekst dat vertelt wie ze gebruikt heeft en hoeveel slachtoffers ermee gemaakt zijn. Ze zijn zo zielig.

Vergeleken bij een paar van die anderen ben ik inderdaad klein, ik geef het toe, maar mijn lijst is indrukwekkend en uitzonderlijk bloederig. En beslaat een groot deel van het menselijk verleden en de verschillende gastheren die mij droegen en wiegden, voedden en liefhadden. Met name de laatste opmerking bevat me: 'het vermoeden bestaat dat veel meer seriemoordenaars dit wapen hebben gebruikt.'

Als ze eens wisten.

Mijn eerste gastheer met wie ik een echte band has, was Esar Bin Yousif, uit Constantinopel, zo rond de vijftiende eeuw. Hij was een normale man die een pasteiwinkel bezat in de buurt van de haven. Hij vond me toen hij een lam kocht. Het moment dat hij het handvat raakte, verbonden we zoals nooit eerder een man en een wapen met elkaar verbonden waren. Voor mij was het als een geboorte. Voor hem was ik de zoon die hij nooit gekregen had. Hij was een boze man, kil, meedogenloos en extreem doelgericht bezig met wraak nemen op het leven zelf. We joegen 's nachts. Ook toen al vreesden mensen het duister en de demonen die erin rondwaarden. Maar wanneer ze iemand vervloekten, dan riepen ze de wraak van de originele Slachter van Constantinopel over die persoon af.

Elk leven eindigt eens en dat van Esar Bin Yousif dus ook. Niemand ving hem en hij stierf in zijn bed. Via verschillende omzwervingen bereikte ik uiteindelijk Venetia, waar ik bevriend raakte met een jonge vrouw genaamd Bella Grecola. Ze was een mooie, jonge vrouw en mannen vielen voor haar, deden haar pijn en verkrachtten haar, tot we elkaar tegenkwamen en we samen haar echte persoonlijkheid ontplooiden. Niemand heeft haar ooit nog kwaad gedaan. Zo verging het me door de eeuwen heen. Ik reisde door Europa en bracht tijd door in haar steden en ergens rond achttienhonderd zeilde ik naar de Nieuwe Wereld. Wat een schitterende wereld ging er voor me open. Helaas was die wereld vrij dunbevolkt dus ik sliep het grootste deel van de negentiende eeuw, tot in de twintigste eeuw de bruisende twintiger jaren aanbraken en een gangster in Chicago besloot dat iemand aan een vleeshaak ophangen een goede straf was voor het niet betalen van beschermingsgeld.

Vanaf dat moment zat ik nooit verlegen om nieuwe beste vrienden en we reisden door de vele staten van de goede, oude Verenigde Staten van Amerika, waar we prooi bij de vleet vonden. Wist je dat er in de twintigste eeuw zeventien seriemoordenaars in de VS zijn geweest die hun moorden met een vleeshaak pleegden? Ja, ja, dat was ik, elke keer weer.

Mijn laatste gastheer was die natuurkundige. Heel slim, veel kennis. Maar hij was opvliegend en arrogant. Dus uiteindelijk vond de detective hem. Thomas P. Sheldon, die zal ik niet snel vergeten. Hij vond ons in Gary, in Indiana en hij doodde mijn gastheer. Hij wist van me, kende mijn geschiedenis en hij nam me mee op een rit, een hele lange rit.

Waarschijnlijk voor het eerst in mijn bestaan voelde ik iets als angst in mijn koolstofmatrix toen we de parkeerplaats van US Steel opreden. Want Thomas P. Sheldon had bedacht hoe hij van me af kon komen, voor eens en altijd. Hij bedacht dat ik zou sterven in gloeiend staal. Dus ging hij de fabriek binnen, zocht het grootste vat en gooide me daarin.

Maar wacht eens, denk je, ik las net iets anders over jou in een museum.

Geen zorgen. Ik moest de tijd even vullen met nutteloos gebabbel om uit te vinden of je goed zou passen. Je moet begrijpen dat mijn koolstofmatrix overleefde. Ik wist me zelfs te verspreiden in de vaten met gloeiend materiaal van de US Steel ijzer- en staalwerken. Ik zit nu in veel dingen, onderdelen waarvan je zelfs nog nooit gehoord hebt. Ik kan hier zelfs met mezelf praten, hier, op deze plek.

Je dacht dat je een verhaal over een of ander wapen aan het lezen was. Niet dus. Dat waren gewoon woorden die ik in je hoofd plaatste terwijl ik even rondkeek. Je bent doelgericht, dat mag ik wel in mijn vrienden. Je hebt ambitie die je

ver zal brengen gecombineerd met een mooie, diepgewortelde haat jegens al die zwakke mensen om je heen.

Kijk eens om je heen, zie je me al? Ben ik dat slagersmes dat je recentelijk kocht? Die kruiskopschroevendraaier, die schaar of misschien die krik of die stevige hamer? Of misschien een ander object dat recent staal of ijzer bevat? Misschien zit ik wel overal in.

Dus wat zeg je ervan, vriend?

Voel je wat voor een goeie moordpartij?

Wil je mijn nieuwe beste vriend worden?

Kom op maar.

Je weet dat je het wil...

De puzzel

Katja Feremans

Twee jaar lang, sinds mijn moeders dood, had ik mijn vader niet meer gesproken, maar hij is nog altijd even bot als vroeger, zo bleek gisteren aan de telefoon. Hij stelde zich niet voor, vroeg niet hoe het met me ging, nee, van zodra ik opnam, snauwde hij me toe dat 'die hond' eindelijk morsdood was en begraven. In die woorden: morsdood en begraven. Dat vond hij het goede nieuws. Dat hij in Jette lag was veel minder naar zijn zin. 'In mijn achtertuin, verdomme!' Met die woorden gooide hij de hoorn op de haak.

Met die hond, daarmee bedoelde hij René. Bij ons op het kerkhof ontmoette ik hem voor het eerst, halfweg de jaren zestig. Ik was toen tien en hing geregeld op de begraafplaats rond. Even onverwacht als hij in mijn leven kwam, verdween hij na twee, hooguit drie maanden. Ik bewaar dan ook slechts een handvol herinneringen aan hem, maar ik haal er zo vaak mijn hart aan op, dat die paar beelden niet de minste kans krijgen om te vervagen. Het tafereel waarmee het begon: hij die tegen de kerkhofmuur zat met een schetsboek op zijn knieën, en ik die hem vroeg wat hij aan het tekenen was.

'Ik teken niet,' antwoordde hij, terwijl hij een paar potloodlijnen aanbracht. 'Ik orden alleen maar mijn gedachten.'

Over zijn schouder zag ik de linkerbovenhoek van een huis met een openstaand raam onder een mansardedak. Het rare was dat je door dat venster binnenkeek in een kamer, waarin nóg twee aaneengebouwde voorgevels oprezen. Een ervan had op de eerste verdieping een uitspringende erker, waar een smeedijzeren balkon op rustte. Vanaf de tweede etage kon je erop. Het andere huis vond ik mooier, omdat er een klimplant rond het balkon slingerde. Ik vroeg hem in welk van beide hij het liefst had gewoond.

Daarop begon hij uit te weiden over twee Griekse schilders uit de oudheid, die het tegen elkaar opnamen in een tweekamp. Toen de eerste zijn stillevens met druiven aan het publiek voorstelde, streken er prompt enkele vogels op neer. Om die reden riep hij zichzelf al uit tot de gedoodverfde winnaar. Voor de vorm spoorde hij zijn rivaal aan om het gordijn voor diens doek weg te halen, maar groot was zijn verbazing: er was namelijk geen gordijn. Er was alleen een schilderij van een gordijn.

Waar hij met dat verhaal naartoe wou, ging me pas vaagweg dagen, toen hij eraan toevoegde: 'In een afbeelding kan je niet wonen, meisje.'

Dat 'meisje' beviel me niks. Kleinerend vond ik het, maar ik liet het niet merken, integendeel, met geheven hoofd wees ik hem erop dat mijn naam Valérie was.

'Valérie,' herhaalde hij. 'Aangenaam, ik ben René.'

We schudden elkaar stevig de hand en daarmee waren de plooiën gladgestreken. Uit zijn binnenzak diepte hij een potlood op. Ik bleef staan kijken hoe hij de gevel van het huis met de uitspringende erker oker kleurde. Ondertussen wilde hij weten of ik het niet triest vond om tussen de graven de tijd te doden. In die woorden: de tijd te doden.

Mij leken alle woorden en beelden die hij gebruikte stuk voor stuk over te lopen van betekenis. Ik had dan ook de grootste moeite om hem bij te houden. Vraag me dus niet langs welke kronkel hij ineens midden in een verhaal zat over hoe hij in zijn geboortedorp een meisje uitgenodigd had voor een rondje op de carrousel. Hij was vijftien, zij was twee jaar jonger. Dat ze Georgette heette, net zoals mijn moeder, dat vond ik grappig. Nadat de kermiskramers vertrokken, bleven René

en Georgette elkaar ontmoeten, meestal in het plantsoentje bij de kerk of rond de muziekkiosk op het marktplein, tot de oorlog hen eind '44 uiteendreef. Nog één keer werden ze daarna door het toeval samengebracht, een tiental jaar later, in Brussel, in de Botanique. Bij de vijver was zij de eenden oude broodkorsten aan het voeren. Ze was intussen al enkele jaren getrouwd.

In die paar maanden dat ik René geregeld zag, vertelde ik aan mijn moeder meer dan eens zijn in de knop gebroken liefdesgeschiedenis na, want die leek de dofhheid in haar blik soms voor even te verjagen. Op de duur neuriede zij zelfs de melodie mee waarop de houten carrousel paarden op en neer gezweefd hadden. Maar dan kwam die bewuste dag waarop mijn vader tijdens ons gekeuvel de keuken binnenviel en riep dat er van al dat romantisch gezemel geen brood op de plank kwam. Met meer bordengekletter dan gewoonlijk, begon mijn moeder de tafel te dekken. Mijn vader stond bruusk op. Zijn stoel viel achterover.

'En,' beet hij mij toe, 'ik wil niet dat jij nog langer met die hond omgaat! Heb je me goed begrepen? De mensen spreken schande van jullie gedoe op het kerkhof.'

Mijn moeder stond erbij en keek ernaar, lijkbleek als was zij het die op het matje geroepen werd. Later die avond en ook de dagen die volgden, wilde ze geen woord kwijt over mijn vaders uitbarsting. Niet dat ik daarover echt verbaasd was, het lag in haar aard: zij deed alles voor de lieve vrede. Met een man die alleen maar ja en amen aanvaardde, was het maar goed dat zij over de gave beschikte om zich klein, zelfs onzichtbaar, te maken. Of was dat juist haar ongeluk, dat ze zichzelf had aangeleerd om als een zwijgende schim door ons huis te dwalen?

Pakweg een week na dit incident besloot ik om René weer te gaan opzoeken. Tevergeefs, hij bleek spoorloos. Daarenboven werd hij bij ons thuis van dan af aan doodgezwegen. Het enige wat er mij van hem restte, waren zijn zonderlinge verhalen. Over de jockey, bijvoorbeeld, die zijn renpaard kwijtgeraakt was in het bos aan de rand van het dorp waar hij en Georgette vandaan kwamen. Of over zijn broer, met wie hij een keer in de etalage van een muziekwinkel naar een tuba had staan kijken, zo lang tot het vensterglas een spiegel werd die alleen maar zijn broers gezicht in tweevoud terugkaatste. Maar het scherpst van al is me zijn bizarre zeemeermin bijgebleven. Ze had mensenbenen, maar was vis van kop tot middel. Op een regenachtige voorjaarsochtend werd ze door een golf zomaar voor de voeten van een jongeman op het strand neergelegd. Op slag was hij weg van haar, maar toen hij zachtjes haar gevinde bovenlijf aanraakte, was ze wanhopig naar lucht gaan happen. Voorzichtig had hij haar dan maar weer het water in geholpen.

Dat René zomaar verdween, heb ik als tienjarige voor lief genomen. Het was wat het was. Hij kwam, en hij ging. Dat ik nu, op mijn vierenzeventigste, door zijn dood levend lijk te worden begraven in gemis, verwacht me daarom des te meer. En dan nog iets: waarom wou mijn vader in godsnaam dat ik weet had van René's overlijden en van zijn laatste rustplaats?

Vooraan op het kerkhof heb je nog altijd de zerken met de ovale, witomrande sepiafoto's van de oorlogsslachtoffers. Het zijn allemaal klassieke portretten, op dat van de invalide oud-strijder na die op een driewieler zit met zijn krukken binnen handbereik. Zijn losstaande foto is tussen twee grafstenen in gesukkeld. Ik zet hem terug waar hij hoort, bij het opschrift: 'A mon tendre père'.

Achterin, tussen de houten kruisen voor de pas gestorvenen, dool ik wat rond. Een oude man is er aan het schoffelen.

‘Ik zoek het graf van René ...’

Pas nu besef ik dat hij voor mij altijd kortweg René geweest is. Toeschietelijk somt de man de namen op van de laatste overledenen: Emile Steppe, ... Eric Dupire, Renaud Minnebo, ... Marie de Moerlooze.

‘Renaud Minnebo,’ herhaal ik perplex, en zie mezelf als kind weer oog in oog staan met mijn vader, terwijl die uithaalt naar die ‘liegende lanterfanter die altijd op zwart zaad zat’. Ik kaatste terug dat René tenminste wel vrienden had, met wie hij geregeld ging schaken in Café Greenwich. Vals lachte mijn vader: ‘Schaken? In Café Greenwich? Renaud?’

Ik heb altijd gedacht dat mijn vader zich toen in zijn nijd versprak, maar kennelijk niet dus. Ontdaan schuifel ik in de richting die de man met een vaag armgebaar aangaf. Het voorlopige gedenkteken voor René - zo zal hij voor mij nog wel even blijven heten - is het enige zonder een sierlintje, zonder een provisoir boeket kunstbloemen of verdorrend ericastruikje ervoor. Starend naar de naam die in zwarte letters met de hand op het dwarshout geschreven staat, word ik overvallen door een verlamdend gevoel van verlatenheid.

De man met de schoffel is achter me aan gekomen. Hij schraapt zijn keel en vraagt vanwaar ik Renaud Minnebo ken. ‘Van vroeger,’ antwoord ik.

In plaats van te hengelen naar meer details trakteert hij mij verrassend genoeg op een soort in memoriam.

‘Een beetje een vreemde vogel,’ begint hij. ‘Hij leed aan wanen. In het diepst van zijn gedachten voelde hij zich een kunstenaar. Halfweg de jaren vijftig trok hij in het huis in dat René Magritte en zijn vrouw Georgette tot kort daarvoor hadden gehuurd. Ruim tien jaar bleef hij er. In dat huis sloegen zijn stoppen echt door, hij ging zich met de grootmeester vereenzelvigen. Na een jaar of tien verdween hij plots. Toch zou hij hier gestorven zijn, in het gemeentelijke rusthuis, als ik de mensen van de begrafenisonderneming mag geloven.’

In de bloemenzaak een straat verderop koop ik een begonia, een paar witte rozen en een vaasje, dat ik op het kerkhof vul met water. Ik boor het voorzichtig vast in de rulle aarde voor het tijdelijke kruis, schik de rozen, en bekijk het resultaat door een waas van tranen. Op weg naar buiten laat ik de gele begonia op het graf van mijn moeder achter.

Het is maar een kleine tien minuten wandelen van het kerkhof naar de Esseghemstraat, waar René woonde. Eenmaal ben ik als kind bij hem binnen geweest. De woonkamer was felblauw geschilderd. Ik had er zo willen blijven, ver weg van de somberte bij mijn ouders. Vanuit de achterkeuken vroeg hij of ik de vogels buiten hoorde kwetteren. Ik liep naar zijn tuintje. Terwijl we daar samen citroenlimonade dronken, had hij het half tegen mij en half tegen zijn kopjes gevende kat over de vogels in zijn volière.

Ik probeer binnen te kijken, maar door renovatiewerken valt er nauwelijks iets te zien. ‘Opening soon: Magritte Huis’, kopt een affiche aan het raam.

Ik werp vanaf de overkant van de straat nog een blik achterom. Pas nu valt het me op dat zijn huis dat met de uitspringende erker was dat hij destijds schetste.

Het ouderlingentehuis ligt op een boogscheut van de Esseghemstraat. Door een verzorgster word ik doorgestuurd naar de directrice.

‘Valérie Minnebo,’ herhaalt die nadrukkelijk, nadat ik me aan haar voorgesteld heb.

‘In de jaren dat Renaud hier woonde, kreeg hij nooit bezoek. En nu het te laat is, heeft u de weg gevonden.’

Meer dan door haar licht verwijtende toon ben ik overdonderd door hoe mijn naam uit haar mond klinkt. Het is alsof hij me ineens een pak beter zit: Valérie Minnebo.

Op haar vraag of ik mee wil komen naar haar kantoor, haal ik mijn schouders op. Meteen schaam ik me voor die reflex, want je zou dat ongecontroleerde gebaar makkelijk voor onverschilligheid kunnen houden. Maar ik heb de indruk dat ze me doorziet, dat haar blik het opstandige kind in mij vindt dat ondanks zijn afwijzende houding niet aan zijn lot wil overgelaten worden.

Wanneer we aan haar bureau zitten, komt ze terug op wat ze eerst zei: ‘Dat Renaud nooit bezoek kreeg, is niet helemaal waar. Er is een keer een bejaarde dame langs geweest. Ze bleef de ganse namiddag, maar daarna kwam ze bij mijn weten nooit meer terug.’

Ik voel best dat ook zij graag een paar stukken van de puzzel aangereikt zou krijgen, maar zover ben ik lang nog niet, ik ben hem zelf nog volop aan het leggen.

Ze loopt naar een ladekast achter in haar kantoor en keert terug met een versleten, uitpuilende map.

‘Een man van weinig woorden was hij, en buiten de kleren die hij droeg toen hij hier aanwaaide, had hij enkel deze map met tekeningen bij zich, plus enkele potloden. Tot voor een jaar of twee maakte hij af en toe nog wel iets nieuws.’

Met een hoofdknik spoort ze me aan om de map te openen. Ik maak de linten los. Mijn handen trillen. Ik herken meteen de jockey zonder paard, maar ook de gigantische takkenwaaier van de Hongaarse eik langs de kerkhofmuur, Renés huis, zijn reuzenwaterlelies in de Victoriaserre in de Kruidtuin.

‘Dat is de vrouw die hem is komen bezoeken,’ zegt de rusthuisoverste bij een zwart-witportret waar ik verbouwereerd blijf naar staren. Het is mijn moeder, kort voor ze stierf.

Ik klap de map dicht, het is meer dan genoeg geweest voor één dag, maar de directrice wijst me nog op de binnenzijde van het voorplat. Daar is een schets vastgekleefd van een man op een rotsblok bij de zee. Hij heeft de romp van een vis. Zijn linkerbeen is afgezet. Onder zijn gekromde vissenromp schuilt een kind met lang, golvend bruin haar. Onder de tekening staat ‘Valérie Minnebo, 1966’.